

LÄSFRÄMJANDE LÄROSÄTES- BIBLIOTEK

**En kvalitativ studie om studenters deltagande i en
bokcirkel på ett lärosätesbibliotek**

Klara Andrén

Examensarbete (30 högskolepoäng) i biblioteks- och informationsvetenskap för
masterexamen inom ABM-mastersprogrammet vid Lunds universitet.

Handledare: Sara Kjellberg

År: 2024

Title

Promoting Reading at Academic Libraries - Students' Participation in a Book Club Organized by an Academic Library

Abstract

Promoting reading through book clubs in academic libraries is a relatively new phenomenon in Sweden, despite the Swedish Library Act mandating that all publicly funded libraries should "promote the position of literature" (SFS 2013:801). In the Swedish context, there is limited research on reading promotion in academic libraries. Internationally, some studies exist, but few employ a case-study, qualitative approach that includes interviewing students. The aim of this master's thesis is to contribute to the understanding of how academic libraries in Sweden engage in reading promotion. The following questions are addressed: (1) What functions can a book club at an academic library serve for participating students? (2) What role does the academic library play for these students? A qualitative, ethnographic approach was employed. Empirical data were gathered through a case study of a specific book club, *Professionsstudenternas bokcirkel* at Malmö University. This involved participant observation at three book club meetings and one meeting with the librarians who led the book clubs. Additionally, nine semi-structured interviews were conducted with students who attended at least one meeting where the fictional book was discussed. Under the theoretical framework, reading is perceived as a social practice. A sociocultural approach combined with practice theory is used as an analytical tool. Concepts from sociologist Elizabeth Long (2003), who describes reading as "socially framed" and the "social infrastructure of reading," are employed. The empathetic development that can occur through fiction is problematized by using Megan Boler (1997) concept of "passive empathy" and "testimonial reading.". Additionally, Erik Klinenberg's (2018) theory of libraries as a part of the social infrastructure is utilized. The results indicate that the social reading within the book club enables students to read and reflect on social reading, their education, future professions and the role of the library. Most interview participants expressed a desire to participate in a book club again. The academic library emerges as an integral part of the university's social infrastructure, supporting not only academic but also social and personal development. The book club not only fosters encounters with literature but also facilitates interactions among students through ensuing discussions. The role of the library and its librarians is to facilitate these encounters—both with the book and with other students—and to ensure they take place.

Keywords

Academic Libraries, Book Clubs, Reading Promotion, Social Reading

Lärosätesbibliotek, Universitetsbibliotek, Läsfrämjande, Bokcirklar, Social läsning

Stort tack till min handledare Sara som tålmodigt stöttat mig genom hela arbetet med den här uppsatsen och kommit med väldigt värdefulla inspel.

Tack till alla som deltog i Professionsbokcirkeln vid Malmö universitet våren 2024. Extra stort tack till er som lät mig intervjua er efter er medverkan. Tack Lotta och Pernilla för att jag fått inspireras av er!

Tack Linnéa för allt plugg vi tagit oss genom och för all din stöttning och tålamod under detta halvår. Tack Emma, Karin och Elias för korrekturläsningen och för att ni delat nyttiga erfarenheter. Tack Joar för att jag fått varva det här arbetet med lek och en treårings alla känslor.

Med er blev det en uppsats!

//Klara

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning	7
1.1 Syfte och Frågeställningar	10
1.2 Disposition	10
2. Litteraturgenomgång	12
2.1 Läsfrämjande.....	12
2.2 Läsning inom högre utbildning och på lärosätesbibliotek	13
2.2.1 Läsfrämjande av skönlitteratur på lärosätesbibliotek.....	15
2.2.2 Bokcirkelar på lärosätesbibliotek	17
2.2.3 Interprofessionellt lärande genom bokcirkelar	19
2.2.4 Skönlitteratur och social läsning inom akademiska studier	20
2.3 Läsning.....	21
2.3.1 Den enskilda läsningen för individ och samhälle	21
2.3.2 Social läsning idag och historiskt	21
2.3.3 Bokcirkelar	22
2.4 Inkluderande högre utbildning	25
3. Teoretiskt ramverk	27
3.1 Läsandets sociala infrastruktur och social läsning.....	28
3.2 Empatisk läsning	29
3.3 Bibliotek som social infrastruktur	30
4. Metod.....	32
4.1 Etnografisk metod	32
4.1.1 Etiska reflektioner och samtycke	32
4.2 Urval och Genomförande	33
4.2.1 MAU Reads - Professionsbokcirkelarna.....	33
4.2.2 Intervjuer.....	35
4.2.3 Observationer.....	37
4.2.4 Genomförande av analys.....	38
5. Resultat och Analys.....	40
5.1 Att läsa i ett socialt sammanhang.....	40
5.1.1 Läsa i bokcirkeln: ta tag i att läsa och ett nytt sätt att läsa	40
5.1.2 Samtalen i bokcirkeln: fördjupad förståelse och gemenskap.....	42
5.1.3 Bokcirkeln i förhållande till innehållet i studenternas utbildning	45
5.1.4 Bokcirkeln i förhållande till studenternas framtida yrkesroller	48
5.2 Lärosätesbiblioteken och bibliotekarierna	52
5.2.1 Studenternas användning av lärosätesbiblioteket	52
5.2.2 Bibliotekariernas roll i bokcirkeln	55
6. Diskussion och Slutsatser	58
6.1 Den sociala läsningen.....	58
6.2 Lärosätesbiblioteket som infrastruktur för läsning och möten.....	60
6.3 Slutsatser och vidare forskning	61
Käll- och litteraturförteckning	64
Intervjuer:.....	64
Observationer:.....	64
Interna dokument:	64
Litteratur:	64
Bilagor	74
Bilaga 1	74

Bilaga 2	76
Bilaga 3	78

1. Inledning

Tidigare i år publicerades artikeln ”Recreational reading promotion and academic libraries mission. A systematic review” som lyfter forskning om läsfrämjande av nöjesläsning på lärosätesbibliotek utifrån 94 vetenskapliga artiklar som publicerats mellan 2000 och 2022. Här uttrycks att forskningen framåt behöver fokusera på fallstudier av läsfrämjande av nöjesläsning på lärosätesbibliotek och analyser av dessa läspraktiker i förhållande till lärosätesbibliotekens uppdrag (Camargo-Rojas 2024, 9).

Bokcirkclar med lärosätesbibliotek som huvudman är, i en svensk kontext, ett relativt nytt fenomen. Enligt Kungliga bibliotekets statistik är det bara ett fåtal av de statligt finansierade lärosätesbiblioteken som de senaste åren arrangerat bokcirkclar (Kungliga biblioteket, u.å.). Genom att besöka svenska lärosätesbiblioteks hemsidor går det dock att se exempel på fler lärosätesbibliotek som arrangerat bokcirkclar de senaste åren (Chalmers u.å.: LTU 2023: Malmö universitet u.å.), än vad som syns i KBs statistik.

Lärosätesbibliotek, vilket är den benämning som jag kommer användas för att benämna, högskolebibliotek, universitetsbibliotek, akademiska bibliotek, definieras i Bibliotekslagen (SFS 2013:801) som de bibliotek som finns "vid alla universitet och högskolor som omfattas av Högskolelagen (1992:1434). Dessa bibliotek ska tillhandahålla biblioteksverksamhet som kopplas till den forskning och utbildning som högskolan eller universitetet driver” (SFS 2013:801). Lärosätesbiblioteket är alltså en integrerad del av lärosätet (Burman, 2019, 15) och ansvaret för biblioteksverksamheterna ligger hos bibliotekets huvudman (Regeringskansliet, 2022, 5), det universitet eller högskola där biblioteket finns. I denna uppsats kommer lärosätesbibliotek att användas primärt för att benämna de bibliotek som finns vid universitet och högskolor. Akademiska bibliotek och universitetsbibliotek används synonymt med lärosätesbibliotek.

För att förstå lärosätesbiblioteken behövs en förståelse av högskolans funktion och hur den har förändrats med historien. Idéhistorikern Bernt Gustavsson (2017) beskriver att dagens universitet har som främsta uppgift att utveckla ny kunskap genom utbildning och forskning och att medverka till medborgarnas bildning och genom det personlig och demokratisk utveckling (Gustavsson 2017, 270). Gustavsson

beskriver också att syftet med högre utbildning har förändrats över tid. Universitetet och motiveringarna för dess existens har på en övergripande nivå växlat mellan humanism, demokrati och ekonomi. Humanismen dominerade fram till slutet av 1930-talet och efter andra världskriget blev argumenten för det demokratiska samhället dominerande. Sedan 1980-talet har ekonomismen med fokus på människors humankapital och dess värde på en marknad varit det tyngst vägande motivet för utbildning generellt (Gustavsson 2017, 269). Detta positionerar lärosätesbiblioteken i en speciell position med en fot i biblioteksverksamheten, som historiskt arbetat med utgångspunkt i arbete för social rättvisa och jämlikhet (Hansson 2019), och den andra foten i universitetsvärlden. En universitetsvärld, som sedan 25 år tillbaka påverkats av den nya styrmodellen för universitet och högskolor i Europa som då infördes. Modellen utgår från ett ökat marknadstänkande med fokus på studenter framtida anställningsbarhet och en instrumentell syn på utbildning (Mark 2014, 7).

Historiskt beskrivs lärosätesbiblioteken ha varit forskarnas domän men sedan 1960-talet har lärosätesbiblioteken utvecklats mot att fungera som en läranderesurs (Thomas 2014, 26). Överbibliotekarien på Uppsala universitet Lars Burman (2019) beskriver i *Meningen med ett universitetsbibliotek* att “viljan ökat att göra bibliotek till platser för öppna evenemang med mål att bilda, utbilda och skapa delaktighet” (Burman, 2019, 47). I politiska styrdokument går att läsa att lärosätesbiblioteken främst ska ha en informationsförmedlande funktion, stödja forskning samt studenter i akademiskt skrivande (Regeringskansliet, 2022).

På lärosätesbibliotek i Sverige har läsfrämjande av skönlitteratur inte en central roll i arbetet (se Bakker, 2015), detta trots att bibliotekslagens ändamålsparagraf (SFS 2013:801) som reglerar de offentligt finansierade lärosätesbiblioteken tydliggör att biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet, ska “främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.” (SFS 2013:801). Det innebär, menar jag, att alla bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet har i uppdrag att arbeta med att främja läsning.

Biblioteken är central läsfrämjande aktör (McNicol 2016, 7) med en ständig ökning av läsfrämjandeinitiativ sedan 1970-talet (Fichtelius, Persson & Enarson 2019, 4). Sveriges nationella mål för läsning har framför allt fokus på barn och unga. Målen syftar till att förbättra läsförmågan och att fler regelbundet ska ta del av litteratur, både skön- och facklitteratur. Fokus är att läsförmågan och möjligheten att ta del av information och därmed kunna delta i samhällslivet är grunden för det öppna

demokratiska samhället (Prop. 2013/14:3, 6–67). Utifrån de nationella målen för läsning har Kulturrådet (2019) utvecklat ett *Handlingsprogram för läsfrämjande*. I handlingsprogrammet lyfts läsningens sociala sammanhang och hur förhoppningen är att öka medvetenheten om hur läsning och vilka som blir läsare alltid sker i ett socialt sammanhang. De lyfter även läsningens ”förändringspotential såväl för individen som för samhället”. I handlingsplanen (Kulturrådet 2019) lyfts exempel på läsgemenskaper inom Shared reading¹ och biblioterapi och att dessa kan verka hälsofrämjande och för personlig utveckling. I dessa planer är dock lärosätesbiblioteken och deras läsfrämjande arbete osynligt.

För att stärka sin roll när universiteten och omvärlden förändras menar Bates och Delaney (2015, 43) att biblioteken behöver utveckla sin verksamhet. De argumenterar för att biblioteken bör skapa sammanhang som möjliggör lärande i stället för att enbart ge service (Bates och Delaney, 2015, 32). Att arbeta med skönlitteratur och göra läsning social kan vara ett sätt att göra biblioteken fortsatt relevanta när den digitala utvecklingen, som biblioteken ofta varit snabba att haka på, har gett möjligheter att ta del av bibliotekets resurser hemifrån (Dewan, 2013, 316). Brookbank, Davis & Harlan (2018, 37) lyfter i en artikel om skönlitterär läsning på bibliotek att universitetens, och därmed också lärosätesbiblioteken, har utvecklats mot att fokusera mer på mätbarhet och att det kan ha nedvärderat nöjesläsningen.

Further, it is tempting to speculate that the move of higher education in recent decades—and academic libraries along with it—toward an emphasis on measurable, quantitative outcomes around student academic success, graduation rates, etc. has further devalued the concept of recreational reading in an academic context.

Brookbank, Davis & Harlan (2018, 37)

Det pågår ett svenskt forskningsprojekt som fokuserar på socialt läsande, där människor träffas och pratar om sina läsupplevelser och böcker. Bokcirklar är ett exempel på socialt läsande. Projektet heter ”Läsarnas cirklar. En litteratursociologisk undersökning om socialt läsande och läsargemenskaper i dagens Sverige” (Uppsala universitet, u.å.). Flera publikationer i detta projekt har publicerats från 2012 och framåt. I dessa lyfts folkbibliotek, studieförbund och viss mån bokhandlares roll i social läsning (se Rydbeck, 2013; Rydbeck, 2016) och även fristående bokcirklar lyfts i viss mån (Uppsala universitet, u.å.). Det som dock inte finns med i projektet är bokcirklar där lärosätesbibliotek är huvudman.

¹ Shared Reading är en metod utvecklad i England på 1990 talet. Metoden innebär kortfattat att liten grupp människor träffas, läser högt och samtalar om texten som lästs. Träffarna leds av en utbildad läsledare och kräver ingen förberedelse och fokus är att deltagarna fritt ska få samtala utifrån den lästa texten (Shared Reading Skåne, u.å.).

1.1 Syfte och Frågeställningar

Bokcirklar på lärosätesbibliotek är angelägna att studera, särskilt i en svensk kontext, eftersom det finns få studier med studenter som deltagit i bokcirklar på lärosätesbibliotek i Sverige. Utgångspunkten för denna uppsats är en Professionsbokscirkel som genomfördes vid Malmö universitetsbibliotek för andra gången vårterminen 2024. Professionsbokscirkeln blir ett fall för att närmare studera läsningens betydelse för studenterna som deltar. En beskrivning av Professionsbokscirkeln återfinns i metodkapitlet på sidan 33.

Uppsatsens syfte är att bidra till kunskap om lärosätesbibliotekens läsfrämjande arbete. Detta görs genom att studera fenomenet med skönlitterära bokcirklar som arrangeras av lärosätesbibliotek och de deltagande studenternas beskrivningar av att delta i egenskap av studenter på lärosätet.

De frågeställningar som uppsatsen ska besvara är:

1. Vilka funktioner fyller en bokcirkel på ett lärosätesbibliotek för medverkande studenter?
2. Vilken roll får lärosätesbiblioteket för studenterna som genomför bokcirkeln?

1.2 Disposition

I följande kapitel genomförs en litteraturgenomgång vars första del behandlar läsfrämjande arbete på bibliotek i stort och akademiska bibliotek specifikt med fokus på läsning inom akademiska studier och bokcirklar för studenter. Litteraturgenomgångens andra del fokuserar på läsningens funktion i samhället, social läsning och bokcirklar specifikt. Den avslutande delen i litteraturgenomgången fokuserar på inkluderande högre utbildning.

Här efter följer uppsatsens teoretiska ramverk som används för att analysera materialet. För att analysera bokcirkeln och mötet som sker i den används perspektivet av social läsning, empatisk läsning och läsandets sociala infrastruktur. För att synliggöra kontexten, det vill säga lärosätesbiblioteket, används perspektivet bibliotek som social infrastruktur.

Nästa kapitel behandlar studiens metodologiska utgångspunkter, etiska reflektioner och genomförande. Här presenteras även den specifika fallstudien som är uppsatsens fokus. Detta följs av avsnittet resultat och analys där relevanta delar från

observationer och intervjuer lyfts. Uppsatsen avslutas med en diskussion där forskningsfrågorna besvaras.

2. Litteraturgenomgång

I litteraturgenomgången presenteras först studier om läsfrämjande på bibliotek för att sedan fokusera på läsning och läsfrämjande arbete inom lärosätesbibliotek med särskilt fokus på bokcirkel. Nästa del förflyttar oss utanför biblioteket men fokuserar på social läsning av skönlitteratur i en akademisk kontext.

Vidare lyfts diskurser kring läsning i dagens samhälle och en kort historik kring social läsning presenteras. Den avslutande delen behandlar universitetens lagkrav för breddad rekrytering och inkluderande högre utbildning samt studier om inkluderande högre utbildning. Denna del har inkluderats för att kunna synliggöra bokcirkelns funktion i förhållande till tidigare forskning om inkludering i högre utbildning och hur lärosätesbibliotekets arbete kan fungera inkluderande för studenter.

2.1 Läsfrämjande

För att sätta den studerade bokcirkeln i kontexten av läsfrämjande arbete på bibliotek är förståelse av begreppet läsfrämjande relevant. I Kulturrådets skriftserie *Med läsning som mål: om metoder och forskning på det läsfrämjande området* (2015) presenterar Andersson (2015) Kulturrådets definition av läsfrämjande där aktivitet med bestämd intention lyfts.

Läsfrämjande är en *aktivitet*, med en bestämd *intention*. Enligt Kulturrådets definition innebär läsfrämjande att öppna vägar till litteraturen för den som ännu inte läser. Läsfrämjande inbegriper också att tillgängliggöra litteraturen för personer med läs- och skrivsvårigheter. En annan övergripande målgrupp för läsfrämjande verksamhet består av personer som visserligen kan läsa, men som sällan gör det.

ibid, 2015, 11

Begreppet innefattar, enligt Kulturrådet, att underlätta tillgängligheten till litteraturen för den som inte läser, har behov av tillgänglig läsning och att öka läsningen (Kulturrådet, 2019, 11). Tveit (2004, 18) beskriver litteraturförmedling på liknande sätt och sammanfattar att det handlar om att ge användaren den litteratur som denne är i behov av. Det finns många vägar till läsfrämjande men aktiviteter som lyfts är att informera om och synliggöra litteratur, vägleda läsare i val av litteratur med mål att skapa läslust.

I litteraturen om läsfrämjande beskrivs en rad olika former för läsfrämjande. På svenska bibliotek har insatser för läsfrämjande enligt Andersson (2015, 13) främst

riktats mot barn och unga och jämförelsevis har läsfrämjande mot målgruppen vuxna varit lågprioriterat. På tjugohundratalet har dock bokcirklar på folkbibliotek ökat markant i antal (Rydbeck, 2016). Det ökade antalet bokcirklar på folkbibliotek kan ses som en satsning på vuxna och ett tecken på att läsfrämjande arbete nu rör sig till en mer social kontext (Andersson, 2015, 13). Johansson (2024) menar att vid läsfrämjande är samtalet lika viktigt som läsningen och om vi historiskt ser på läspraktiker har samtalet varit en central utgångspunkten för dessa.

2.2 Läsning inom högre utbildning och på lärosätesbibliotek

Lärosätesbibliotekens arbete i Sverige har enligt Jedefrid & Michnik (2022) de senaste åren fokuserat på digitala lösningar och att tillgängliggöra bibliotekets resurser genom det. Arbetsuppgifterna som kopplas till bibliotekarierna på lärosätesbiblioteken beskrivs vara riktade mot forskarstöd, planera undervisning, handleda studenter i sökningar eller arrangera föreläsningar om akademisk skrivande (Jedefrid & Michnik 2022, 288–289). I detta ändå relativt färskt överblickskapitel nämns inte läsfrämjande, skönlitteratur eller läsgemenskaper.

Ett begrepp som ofta dyker upp i forskning om läsning och högre studier och bibliotekssammanhang är litteracitet. Litteracitetsbegreppet (engelskans literacy) kan förstås som läs- och skrivkunighet men innebörden har de senaste decennierna vidgats. Det finns olika riktningar inom litteracitet -forskningen och fältet i sig beskrivs av Borsgård och Jönsson (2019, 70) som enormt. Ofta sammankopplas litteracitet med språk; förmågan att skriva och tala och de problem som kan uppstå om studenten inte behärskar att kompetent kommunicera i en specifik akademisk diskurs (Bjernhagen, 2023, 93). Borsgård och Jönsson (2019, 75) beskriver sammanfattande att literacy som begrepp kan förstås som ”allmän läskompetens och en förmåga att läsa världen” (Borsgård och Jönsson 2019, 75). I begreppet är här fokus endast på läsaren och de förmågor som denne behöver utveckla (Borsgård & Jönsson 2019, 74). Litteracitet har idag blivit nästan synonymt med förmågor (Sundström Sjödin, 2019, 38).

Ett område inom litteracitet-forskningen som fokuserar på att synliggöra att litteracitet är en social praktik och inte enbart färdigheter och förmågor är *New Literacy Studies* (NLS). NLS är den övergripande benämningen på de teoribildningar som började växa fram i slutet 1970-talet (Brandt & Clinton, 2002, 338–339) som en reaktion mot synen av litteracitet som något neutralt och en teknisk färdighet (Street, 1995, 1). En forskare inom NLS är Brian Street (2004, 14) som ställer sig kritisk till att beskriva akademisk litteracitet som ett problem hos studenten och som

färdigheter som behöver läras eller som något som studenter kan socialiseras in i. Kritiken grundar sig i att detta synsätt missar att se till maktrelationer och möjligheten att förändra praktiken:

assumes that the academy is one 'culture', whose norms and practices have simply to be learnt to provide access to the whole institution; it fails to recognize or theorize institutional practices, including processes of change and the exercise of power.

Street 2004, 14

Genom perspektivet "academic literacies", i plural, möjliggörs att se institutioner och akademiska praktiker som situerade av diskurser och makt (Street, 2004, 15). Street och Lefstein (2007) definierar begreppet diskurser "discourses are institutionally defined, socially acceptable ways of thinking, doing, or saying" (Street & Lefstein, 2007, 152). Genom NLS ges möjlighet att inkludera maktperspektiv vid studier av akademisk litteracitet.

I översiktsstudien "The invisibility of academic reading as social practice and its implications for equity in higher education: a scoping study" visar (Baker et al, 2019) att i studier om akademiskt språk och litteracitet, och breddat deltagande har fokus varit på akademiskt skrivande (Baker et al, 2019, 142). I studien lyfts att läsning, skrivande och möjligheten att skapa kunskap är sammankopplade praktiker och att det perspektivet saknas i forskningen. Fokus på läsningens transformativa potential saknas, då fokus varit på skrivandet (Baker, 2019, 144). De menar att eftersom akademisk litteracitet ses som ett antal förmågor som kan föras över till en individ så marginaliseras synen på läsning som en social praktik (Baker, 2019, 153).

I *Teaching Critical Reading Skills: Strategies for Academic Librarians* presenteras, i två volymer, 45 kapitel, med olika praktiktäta exempel på hur bibliotekarier på akademiska bibliotek i Nordamerika arbetar med att fostra kritisk läsning hos studenter. Här beskrivs hur biblioteket slår sig ihop med andra delar av universitetet för att synliggöra den implicita kunskap och tekniker om läsning som studenterna behöver ha med sig (Gascho Rempel & Hamelers, (2022, xii). I introduktionskapitlet av den första volymen beskrivs bibliotekariernas arbete som en bro mellan studenternas verkligheter, de utmaningar kring läsning som de upplever, och det som fakulteterna tar för givet om studenterna läsförmågor (Gascho Rempel & Hamelers 2022, xiii). När studenten hittat relevant litteratur och forskning, kanske genom bibliotekens sökhjälp, kan biblioteket ge stöd i läsningen av texten med en kritisk ingång. Här beskrivs att läsning är en färdighet som måste tränas och ges möjlighet att utvecklas och att läsning är utvecklas gemensamt med andra (Gascho Rempel & Hamelers 2022, xv).

2.2.1 Läsfrämjande av skönlitteratur på lärosätesbibliotek

Skönlitteratur har ofta fått en undanskymd plats på lärosätesbibliotek (Dewan 2013; Bakker 2015). Lärosätesbiblioteken beskrivs även ha hamnat på efterkälken i förhållande till folkbiblioteken i det läsfrämjande arbetet (Dewan 2013, 311).

Historiskt har akademiska bibliotek i en anglosaxisk kontext arbetat med läsfrämjande av skönlitteratur med fokus på nöjesläsning. På 1920-talet sågs främjandet av nöjesläsning som en viktig roll för de akademiska biblioteken. För att sedan minska i betydelse under 40- och 50-talet för att ge ökat fokus mot fakulteter och som en effekt av minskad budget (Sievert, Fick, Adamski, Merrill & LeMay 2018, 255; Nicholsson 2012; Elliot 2007, 35). Elliot (2007, 36) beskriver att det inte fanns plats för läsfrämjande arbete då arbetsbördan ökat för personalen på lärosätesbiblioteken (Elliot 2007, 36).

De senaste tjugo åren har läsningen på akademiska bibliotek enligt Dali & McNiff (2019) getts mer fokus. De redogör för forskning på ämnet, mellan 2000 och 2018, genom att ha genomfört en bibliometrisk analys kommer de fram till att forskning om läsning på akademiska bibliotek är begränsad. Ett litet antal forskare får i och med det stort inflytande över vilka praktiker som forskningen fokuserar på. De lyfter även att forskningen i högre grad använder citeringar från tvärvetenskapliga fält och inte från läsfrämjande metoder och forskning från folkbibliotek. De argumenterar för att lärosäten bör ta lärdom från folkbibliotekens arbete med läsfrämjande.

En av de ofta citerade forskarna enligt Dali och McNiff (2019) är Pauline Dewan. Dewan är bibliotekarie på Wilfrid Laurier University i Canada och argumenterar för att akademiska biblioteken, här i en kanadensisk kontext, bör utvecklas i riktningen mot att fokusera mer på läsning och gemenskap. Hon argumenterar för att läsning är grunden för kritiskt tänkande och kommunikation och betonar vikten av att synliggöra litteraturen för att ge fler möjlighet till nöjesläsning (Dewan, 2013, 309). Genom att studera ett stort material av styrdokument och forskning om nöjesläsningens effekter lyfter Dewan (2016) vikten av nöjesläsning och att biblioteken ska ta beslut där läsningens prioriteras. Hon pekar även på vikten av bibliotekens läsfrämjande arbete och att kommunicera vilken åtråvärd aktivitet som läsning är (Dewan 2016, 563). Detta med utgångspunkt i att ju mer individen läser desto mer litterär blir personen och genom det samhället som individen är en del av blir mer rättvist och välmående (ibid, 557). Ett argument hon lyfter för detta är att:

[r]eading is a tool for social justice and positive change in society. Stories can inspire readers to imagine alternative ways of living, envision improved societies and fight for important ideals.

Dewan, 2016, 561

Inom forskningen om litteraturfrämjande arbete på akademiska bibliotek går det att hitta ett antal exempel från lärosätesbibliotek världen över. Punjab University Library har låtit studenter presentera sin favoritbok som en programaktivitet. I en artikel som lyfter detta redovisas att studenterna upplevt dessa aktiviteter som givande i förhållande till kommunikativa förmågor, stärkt relationer till böcker och ökat förståelsen för olika sociala beteenden. Detta menar författarna är delar som kommer öka medvetenhet om frågor rörande social rättvisa (Mansoor, Arshad & Haroon Usmani, 2023, 264). Sievert et al. (2018) argumenterar, utifrån en amerikansk kontext att hela biblioteket kan gynnas genom att både aktivt läsfrämja skönlitteratur. Här lyfts, som de benämner, passivt läsfrämjande, hylluppsättningar etcetera som en viktig del i det läsfrämjande arbetet med skönlitteratur (Sievert et al., 2018, 255). De presenterar även ett genomfört projekt där studenter och lärosätespersonal fått fylla i ett formulär med preferenser på litteratur och där biblioteket sedan matchar personen med passande litteratur. En enkätundersökning skickades sedan ut till deltagare och resultatet visar att mer än hälften läst den bok de hade tilldelats och att de med större sannolikhet skulle fråga bibliotekspersonalen om hjälp i framtiden (Sievert et al. 2018, 261).

I en svensk kontext är forskning om läsfrämjande arbete på lärosätesbibliotek knapp. I en kandidatuppsats från 2015 har Barbara Bakker undersökt bestånd och förmedling av skönlitteratur på lärosätesbibliotek. En enkät skickats ut till samtliga högskolebibliotek i Sverige med en svarsfrekvens på 85%. Då, 2015, svarade ett av de tillfrågade biblioteken att de använder sig av bokcirklar som läsfrämjande metod (Bakker 2015, 34). Biblioteken tillhandahåller skönlitteratur men förmedlar denna indirekt, genom exempelvis synliggörande i hylluppsättningar. Dock svarar så många som 86 % av de tillfrågade bibliotekarierna att de inte har förmedlingsaktiviteter eller initiativ alls. Resultatet i enkätundersökningen visar att 70 procent av de tillfrågade biblioteken väljer alternativet som pekar på att förmedling av skönlitteratur på akademiska bibliotek inte, eller delvis inte, bör ingå i det akademiska bibliotekets arbetsuppgifter (Bakker, 2015, 40). Två respondenter i Bakkers (2015, 39) studie, anser dock att nöjesläsningens har ett värde för förbättrad förståelse för akademiska texter och prestationer.

2.2.2 Bokcirklar på lärosätesbibliotek

På folkbibliotek har läsecirklar och bokklubbar med skönlitteratur länge setts som en självklar del av utbudet (Lackner, Luxmore & Kneedler-Shorten, 2023, 35) medan bokcirklar på universitetsbibliotek mer ovanliga och det finns inte särskilt mycket skrivet om dessa (Lackner, Luxmore & Kneedler-Shorten, 2023, 21). Sedan 2015 har dock antalet forskningsartiklar om skönlitteratur och bokcirklar på lärosätesbibliotek, världen över, ökat (Camargo-Rojas, 2024, 4) och i en anglosaxisk kontext finns flera exempel på artiklar om bokcirklar på akademiska bibliotek.

Effekter av deltagande i bokcirkel på ett lärosätesbibliotek beskrivs av Lackner, Luxmore & Kneedler-Shorten (2023, 22). De lyfter att deltagare hittar ny litteratur, upptäcker nya ämnen och träffar andra biblioteksanvändare skapar nya relationer med dessa och bibliotekspersonalen. I artikeln ”Book Clubs as Means of Reducing Library Anxiety” lyfter de vikten av att kunna använda sig av bibliotekets resurser för att, som student, lyckas med sina studier. De har genom intervjuer med bibliotekarier undersökt hur en bokcirkel på ett akademiskt bibliotek kan minska deltagarnas ”biblioteks-ångest”, vilket beskrivs som studenternas känslor kopplade till biblioteket som försvårar deras användande av bibliotekets lokaler och resurser. Resultatet visar att deltagare i bokcirkeln spenderar tid i biblioteket och interagerar med bibliotekarier utan att känna press och stress och att detta i sin tur minskar ångesten kopplat till biblioteket (Lackner, Luxmore & Kneedler-Shorten, 2023, 36).

Generellt anses bokklubbar på akademiska bibliotek stödja gemenskap och underlätta för meningsskapande diskussioner (Kilham & Griffiths, 2017, 43). I artikeln ”It Takes an Academic Village: The Library’s Role in Supporting Interprofessional Communication through a Book Club” beskrivs hur bibliotekarier på Quinnipiac University, med utgångspunkt i bibliotekets roll som gemensam för alla utbildningar och tvärprofessionalitet. De startade en bokcirkel för att stödja tvärprofessionell kommunikation genom att ge studenter från flera utbildningar möjlighet att mötas. Efter bokcirkeln, som även innehöll ett tal av en för ämnet relevant person, fylldes ett formulär med frågor i av deltagarna, här lyfter deltagarna en positiv bild av att få diskutera och möta andra som de annars inte fått kontakt med. De diskussioner som uppstod i bokcirkeln beskrivs som att de ofta startade i en fråga från bibliotekarien men att de sedan övergick i att deltagare lyfte personliga och professionella reflektioner kopplade till bokens teman. Detta gjorde att deltagarna i bokcirkeln fick ta del av flera insikter och perspektiv i en inkluderande och trygg miljö (Kilham & Griffiths, 2017, 46). I artikeln sammanfattas att bokcirkeln har

gett positiv publicitet till biblioteket, utvecklat bibliotekets tjänster, skapat samarbeten och relationer med fakulteter och att bokcirkeln är en aktivitet som biblioteken kommer återkomma med (ibid, 47).

Det finns även bokcirklar på akademiska bibliotek med ett tydligt fokus på social förändring. ”Real Lit[erature]: Reading for Social Justice (“Real Lit”)” skapades av bibliotekarierna Bull och Jacobsen Kiciman (2019, 37) som genom det akademiska biblioteket genomfört, bokcirklar, utanför utbildningarnas läroplaner, med syftet att öka engagemanget för läsning, främja mellanmänsklig kommunikation, främja lärande genom dialog och byggandet av gemenskap. De har även fokus på utvecklandet av litteraciteter. Bull och Jacobsen Kiciman (2019, 23–24) beskriver att bokcirkeln har potential att bidra till studenternas utveckling av emotionell och empatisk litteracitet, social rättvisalitteracitet samt traditionell litteracitet kopplat till läsning. I artikeln beskrivs att studenterna ville delta i bokcirkeln eftersom det gått lång tid, ofta flera år sedan de läste något för nöjes skull (ibid, 24). De beskriver att en effekt av bokcirkeln är att biblioteken nu ses som en plats där dessa ”litteracitetsskapande konversationer” tar plats (Bull & Jacobsen Kiciman 2019, 25).

I en indisk kontext har Mansoor, Arshad & Haroon Usmani (2023) i artiklen ”Nurturing Social Justice at Punjab University Library” beskrivit hur biblioteket på Punjab Universitys läsfrämjande arbete, dels genom bokcirklar, för att främja studenternas nöjesläsning och genom det utforska ämnen om social rättvisa, kolonialism och jämlikhet (ibid, 257). I denna artikel ges ingen definition av *social rättvisa*. En anledning till det kan vara att en enhetlig definition av social rättvisa inte finns och definitionen av begreppets innebörd har debatterats i århundraden (Arthur et al 2009, 22). En förståelse av social rättvisa som definierats av den amerikanske statsvetaren Young (2005, 94,96) är att ett socialt rättvist samhälle är ett samhälle där institutioner förespråkar och skapar respekt för alla gruppstillhörigheter. Detta för att inte systematiskt förtrycka grupper och ge alla individer möjlighet att använda sina kapaciteter och på ett positivt sätt förstärka utvecklingen av dessa.

I intervjuer med sex deltagande studenterna i en bokcirkel på ett akademiskt bibliotek beskriver Bull & Jacobsen Kiciman (2021) att de deltagande studenterna från början var bekväma i bibliotekets miljöer och att det var en anledning att de gick med i bokcirkeln. Genom bokklubben utvecklades en mer personlig koppling mellan användare och personal ”The library became less of a space to study, and more about connection to support structures and systems.” (Bull & Jacobsen Kiciman 2021, 10). Även erfarenheten att prata inför andra i bokklubben lyfts som något

hälften av studenterna tar med sig in i sina studier då de genom denna erfarenhet känner sig mer bekväma att prata inför en större grupp. Ett annat exempel ger Fajardo (2010) som, i artikeln ”Book Clubs: Not Just for Public Libraries”, beskriver hur arbetet med att genomföra en bokcirkel kräver extra arbete men som i slutändan är värt det då biblioteket blir en plats där litteratur diskuteras och intresset för litteratur växer. Hon lyfter också att bokcirkel kan vara en välkommen förändring i bilden av biblioteket som en plats där man pluggar och ”hyschar varandra” och en möjlighet att i stället skapa gemenskap. Sammantaget lyfter artikeln att: ”Running a book club at an academic library can be a successful program to draw the community into the library, promote the library’s image, and encourage lifelong learning and reading.” (Fajardo 2010, 65).

Ett annat exempel är Szempruch och Hinds (2022) som beskriver en digital bokklubb, Virtual Book Club (VBC) på University of South Florida. Svaren i den utvärderingsenkät som deltagande studenter fyllt i visar att studenterna upplevt att bokklubben gett en känsla av gemenskap och erfarenheter av förbättrat lärande. Författarna argumenterar för att de akademiska biblioteken genom bokklubben bidragit till att studenterna upplevt en ökad känsla av tillhörighet till universitet trots det digitala upplägget (Szempruch & Hinds 2022, 88). De lyfter även att studenterna pekar på en personlig utveckling och utvecklandet av förmågor som kritisk tänkande, att kunna resonera och kommunicera (ibid, 85)

2.2.3 Interprofessionellt lärande genom bokcirkel

Professionsutbildningar är de utbildningar där inte bara det teoretiska har betydelse utan också det praktiska har stor betydelse i utbildningen (Bernhardsson & Törnqvist 2022, 258). I en svensk kontext har jag inte kunnat hitta några studier där bokcirkel på lärosätesbibliotek har studerats med ett interprofessionellt fokus.

I en amerikansk kontext finns en studie av Haley et al (2019) beskriver hur en bokcirkel för att studenter inom hälsorelaterade yrkens fått möjlighet att interagera med studenter från liknande professioner för att ge möjlighet att: “learning from, with, and about other professions.” (Haley et al 2019, 403). I artikeln beskrivs hur bibliotekarier och fakulteten för hälso-professioner tillsammans arrangerat en bokcirkel. I den efterföljande, mer kvalitativa delen av, enkätundersökningen som skickades ut till studenterna efter att de medverkat i den interprofessionella bokcirkeln framkommer att studenterna uppskattat “the unique perspectives, dialogues, and interprofessional connections that they made through this book discussion” (Haley et al 2019, 407) och övergripande sammanfattas att bokdiskussioner i

mindre grupper är ett effektivt sätt att engagera studenter i lärande över utbildningsgränserna (ibid, 403). I artikeln lyfts lärdomar från planeringsperspektivet och de svårigheter och arbetsbelastning som arrangerandet av en interprofessionell bokklubb innebär. En positiv aspekt som lyfts är att relationerna mellan bibliotekarier och utbildningarna stärktes av samarbetet (ibid, 408), de lyfter även biblioteket som en programneutral plats vilket gör att denna form interprofessionella bokdiskussioner passar där (ibid, 406).

2.2.4 Skönlitteratur och social läsning inom akademiska studier

I en svensk kontext finns flera studier om hur skönlitteratur kan användas som didaktiskt redskap i universitetsutbildningar. Bland annat på läkarutbildningar har Rydén Grammer (2022) studerat hur diskussioner om skönlitteratur i grupper av läkarstudenter kan förbereda studenterna för de emotionella utmaningar som deras framtida profession kommer innebära.

Användningen av metoden Shared Reading (SR) har studerats på två professionsutbildningar på universitetsnivå i Sverige - läkarutbildningen och författarskolan (Bernhardsson & Törnqvist 2022). Författarna menar att SR-metoden, genom fokus på delade erfarenheter, kan berika den annars individuellt fokuserade akademien (ibid, 258). Här lyfts även att läsningen av skönlitteratur och användandet av SR-metoden möjliggör för studenterna på läkarprogrammet att få reflektera över känslomässiga och relationella delar av framtida yrke (ibid, 258). I studien fokuserar de på SR, som är en metod som fokuserar på det sociala aspekterna av läsning och skrivande. Genom metoden menar Bernhardsson & Törnqvist (2022, 258), att individen har möjligheter att skapa en djupare förståelse för sig själv, texter och andra människor. De argumenterar att SR-metoden möjliggör att olika tolkningar och perspektiv kan träda fram i samtalet.

Att de valt utbildningar som står långt ifrån varandra, läkarutbildningen och författarskolan, beror på att de vill visa att metoden är användbar oavsett utbildning (ibid, 259). I artikeln argumenterar författarna för att skönlitteraturen är användbar som pedagogiskt redskap, trots att den inte är skriven för detta ändamål eftersom den ger möjlighet att läsas på olika sätt och tolkas olika (ibid, 262). De beskriver hur läkarstudenterna, genom texterna, ges möjlighet att reflektera över framtida yrkesroll och människosyn. För båda utbildningarna blir det tydligt att texterna underlättar för kommunikation om det personliga, erfarenheter och tankar som vanligen inte tar särskilt mycket plats i den akademiska miljön (Ibid, 283). Bernhardsson & Törnqvist (2022, 285) lyfter även att genom samtalen kan studenterna på

författarskolan få upp ögonen för att det finns flera perspektiv och tolkningar som får existera parallellt, det finns inte en text och en läsning utan flera perspektivbyten i förhållande till texten (Bernhardsson & Törnqvist 2022, 284).

2.3 Läsning

2.3.1 Den enskilda läsningen för individ och samhälle

Det finns en stor mängd forskning med utgångspunkt i att läsning tillskrivits värden som är betydelsefulla för individ och i förlängningen hela samhället (se Nussbaum, 1995: Rosenblatt 2002) Här är ofta fokus på den enskilda individen, läsaren (Lang, 2012: Peplow 2016, 32: Persson 2015). Filosofen Martha Nussbaum (1995, 5) lyfter i *Poetic Justice – The literary Imagination and Public life* att skönlitteraturen ger möjlighet att reflektera över sig själva på ett sätt som faktabaserade texter inte gör. Hon beskriver också att skönlitteratur kan bidra till att individer utvecklar empati och medkänsla (Nussbaum 1995, 10). Utvecklandet av empati genom skönlitteratur har även undersökts av Bal & Veltkamp (2013). Genom en experimentell studie visat de hur empati kan utvecklas över tid, genom läsning av skönlitterära berättelser. Läsarna som genom litteraturen transporteras känslomässigt rapporterar högre poäng av empati (ibid, 11)

Det finns även forskning som vill synliggöra litteraturläsningens förgivettagna sanningar. En av dessa är avhandlingen *Where is the critical in literacy: tracing performances of literature reading, readers and non-readers in educational practice* där Elin Sundström Sjödin (2019) genom att studera undervisningspraktiker och policys kritiserar diskursen av det som förgivettagas om litteraturläsning, alltså exempelvis att den som läser utvecklas språkligt, blir mer empatisk och mer demokratisk. Hon menar att dessa aspekter behöver synliggöras som förgivettaganden eftersom effekten av dessa antaganden blir att den som läser konstrueras som den goda personen och den som då inte läser ses som mindre bra. Detta menar hon kan leda till marginalisering av de som inte läser (93).

2.3.2 Social läsning idag och historiskt

Traditionellt och historiskt har läsning i porträtterats som en ensamaktivitet (se Long, 2003: Long, 1993) och det är också med denna utgångspunkt som litteraturvetenskapen främst haft sitt fokus vid studier av läsning, på den individuella läsakteten (Person, 2015, 24: Forslind, Helgesson, Lenemark, Ohlsson & Steiner 2017, 22: Peplow 2016, 32). Det var först på 1990-talet som, med inspiration av sociologin, som forskningen, genom etnografiska metoder, tog fokus på läsning som en social

praktik (Bessman Taylor 2012, 142). Idag fokuserar forskningen mer på inlärningskontexten och de sociala sammanhangen för utvecklandet av läsning (Andersson 2015). Den tekniska utvecklingen, beskriver Andersson (2015, 68–69), möjliggör att människor har möjlighet att dela läsupplevelser i högre utsträckning än tidigare (68–69). Trenden just nu är att unga vuxna läser allt mer. Tattersall Wallin, Carlsson & Gunnarsson Lorentzen (2023, 280) presenterar SOM-institutets statistik från 2022 i artikeln ”Bokläsning bland unga vuxna fortsatt stark trend” och lyfter att de nu går att se en ökning av läsning bland unga, 16–29 år. Förutom denna grupp finns det ingen grupp, förutom de mellan 65–90, som läser så mycket. Detta sammankopplas med digitala trender som Book-tok. Det är alltså tydligt att de sociala aspekterna och tekniken har betydelse.

Exempel på läsfrämjande aktiviteter socialt fokus som delvis uppstått ur medieteknikens utveckling är exempelvis Mass Reading Events (MRE). One Book One Community (OBOC) är ett exempel på MRE som går ut på att en stad eller liknade uppmuntras att läsa samma bok och aktiviteter arrangeras för att läsarna ska kunna kommunicera om sin upplevelse. I fallstudier om detta konstateras att denna typ av event ger läsarna i möten med andra läsare känslor av gemenskap och identifikation (Fuller & Rehberg Sedo 2013, 232). Den delade läsningen beskrivs av deltagare som meningsfull och de lockas att delta av kombinationen av det sociala, emotionella, intellektuella och estetiska som eventen erbjuder (Fuller & Rehberg Sedo 2016, 146). De sammanfattar att den sociala läspraktiken skapar tillfällen för känslor, samhörighet och gemenskap och att de som deltar, träffar för dem okända människor och pratar om böcker har ett behov av att ”go beyond the book” (Fuller & Rehberg Sedo 2016, 147).

I en svensk kontext har Ohlsson (2017, 127) undersökt *Läspraktiker och litteraturens sociala värden* och framhåller läsningens sociala värden och hur litteraturen möjliggör tillhörighet till social gemenskap. Han tydliggör att ”det står klart att läsning inte uteslutande är någon enskild angelägenhet. Den läsning som sker i avskildhet är socialt och samhälleligt förankrad” (129). Med fokus på olika läspraktiker som de intervjuade personerna beskriver att de är en del av besvaras frågan ”hur litteraturläsningen kommer in i deras liv och vilka aktiviteter den ger upphov till?” (ibid, 127)

2.3.3 Bokcirklar

Benämningen bokcirklar avser att läsare samlas, digitalt eller fysiskt, på ett organiserat sätt för att samtala om sina läsupplevelser (Bessman Taylor 2012). I

Storbritannien pratar man om ”reading groups” och ”book clubs” men i Sverige har cirkelbegreppet hållit sig kvar i större utsträckning. Idag blir dock bokklubbar efter amerikansk modell vanligare (Rydbeck 2017, 265).

Bokcirklar är en specifik social läspraktik. Oprah Winfreys TV-sända bokklubb lyfts återkommande som exempel på en bokklubb som satt fokus på de sociala aspekterna av läsning (se Long 2003: Peplow 2016: Rhedberg & Sedo 2016: Davis 2008). I denna bokklubb var fokus i större utsträckning på upplevelserna av läsningen än på analytiska svar till boken (Davis 2008, 160). Genom att observera fyra möten och intervjua deltagare i en privat bokcirkel har Bergman (2018) undersökt vad som är utmärkande och meningsskapande för läspraktiken. I artikeln lyfts att litteratursamtalen i bokcirkeln ger förutsättningar för att förståelsen för det litterära verket utvecklas och fördjupas (Bergman 2018, 87).

Bokcirklar kan historiskt sägas utgå från en bildningstanke och fokus på social gemenskap. I artikeln *Att läsa i cirkel* (Rydbeck 2017) beskrivs att det finns en stark tradition av läsargemenskaper och socialt läsande i Sverige. En viktig faktor till dagens stora antal läsgemenskaper beskrivs studieförbundens cirkeltradition vara. Historiskt beskrivs också hur de övre samhällsskikten arrangerade läsecirklar där socialt läsande praktiserades från 1820-talet och framåt. Mot slutet av 1800-talet, ur det nya föreningsväsendet, med nykterhetsrörelse, arbetarrörelserna, kvinnorrörelsen och frikyrkorörelsen utvecklades en ny läsart, där läsningen hade gått från att mekanisk memorera texter till att reflektera över dessa tillsammans med andra i samtal (ibid 255–256). Denna form av social läsning blev enligt Rydbeck (2017) en förutsättning för bildningsarbetet inom nykterhetsrörelsen och arbetarrörelsen. (ibid 256–257). De människor som ingick i dessa rörelser drevs enligt Rydbeck (2017, 256) av en önskan att förändra samhällets utveckling. På 1920-talet undantogs de skönlitterära fokuset i cirkelarna från studiecirkelarna och dessa fick beteckningen litteratursamlingar (ibid, 263). Dock kunde man fortfarande få ekonomiskt stöd av studieförbunden för litteratursamlingar, böcker och ledare. Idag finns många helt fristående läsgemenskaper vilket Rydbeck (2017) hör samman med höjd boendestandard och att böcker blivit så pass billiga som de är idag. Idag finns även tips på bokcirkelfrågor att hitta online.

På tjugohundratalet har en kunnat se en markant ökning av bokcirkelinitiativ på folkbibliotek (Rydbeck 2013). Bokcirklar på folkbibliotek och fristående cirklar har visat att de dialogiska aspekterna av att delta i bokcirkeln upplevs som berikande för deltagare på en personlig nivå, utbildningsmässig nivå och litterär nivå. I

bokcirkelarna blir läsningen en intersubjektiv, dialogisk process där det beskrivits att läsaren kan få en fördjupad förståelse av texten tillsammans med andra (Álvarez-Álvarez, 2016, 228).

Fristående cirklar har studerats av sociologen Long (2003) med fokus på vad läspraktiken bokcirkel har för betydelser för medverkande kvinnor. Detta presenteras i boken *Book Clubs Women and the Uses of Reading in Everyday Life* och resultatet i studien tydliggör att läsningen är långt ifrån en isolerad aktivitet. I studien undersöker hon läsarna och inte texterna de läser och synliggör att vad vi väljer att läsa sker i sociala sammanhang (Long 2003, 130). Long (2003, 110) skriver att genom att i bokdiskussioner ta del av andras läsning kan en bokcirkeldeltagare få en bredare och djupare förståelse av texten som lästs. Long (2003, 113) sammanfattar att kvinnorna i bokklubbarna förmedlar att bokcirkelarna som de deltagit i är för dem, när det är som bäst, ett kreativt socialt fenomen som kan förändra deras sätt att fungera i världen. I resultatet av studien lyfter Long (2003, 144–147) friheten som bokklubben kan innebära genom att exempelvis inte vara en del av en klassrumsdiskussion. Hon beskriver att samtal börjar i att deltagarna har läst en gemensam bok men förflyttar sig sedan bortom boken till det personliga och meningsfulla som varje läsare har tagit med sig från boken. Den sociala gemenskapen i bokklubbarna kan, genom diskussionerna, ge deltagarna möjlighet att sätta ord på deras värderingar, förhoppningar och åsikter. Hon beskriver att bokcirkeln kan hjälpa dem att förstå sig själva.

Deltagarna läser i de studerade bokcirkelarna böcker de annars inte hade läst eller läser böckerna på nya sätt. De kan genom diskussionerna i bokcirkeln reflektera över sina egna uppfattningar och genom detta kan uppfattningarna klargöras vilket kan leda till nya insikter. Den gemensamma reflektion som kan uppstå i bokcirkel kan ge deltagarna möjlighet att, om än på ett begränsat sätt, ta sig förbi varje människas individuellt begränsade förståelse av sig själva och deras perspektiv på världen. Long 2003, 187–188). Long (2003, 186) beskriver att genom samtal och läsning om ”den andre” kan denna grupp uppfattas som mindre avvikande även om förståelsen såklart fortfarande är mycket begränsad och att dessa upplevelser och känslor inte behöver leda till agerande för förändring (Long 2003, 186).

Läsgemenskaper, som är ett annat ord för bokcirkel, kan fungera som en möjlighet att närma sig frågor om social rättvisa (McNicol 2016, 11). I *Critical Literacy for Information Professionals* lyfts forskning kopplat till utveckling av kritiskt tänkande (McNicol, 2016). McNicol (2016) argumenterar här för att bibliotekarier kan

hjälpa studenter att utveckla en kritisk hållning till läst skönlitteratur och att skönlitteraturen kan agera som en trygg utgångspunkt för att närma sig utmanade samtalsämnen (McNicol 2016, 10).

I artikeln ”White Book Clubs and African American Literature” beskriver Kimberly Chabot Davis (2008) en etnografisk studie av 21 bokklubbar i Bostonområdet. Bokcirkelarna som studerats består av vita läsare som läser nutida ”african-american-fiction”. Hon har genom ljudinspelningar av dessa möten kunnat visa att empati kan uppstå genom läsningen. Hon argumenterar för att vi behöver visa på komplexiteten i de sympatiska känslorna (hon benämner empati utan agerande som sympati) och försöker visa att sympatin bara är ett sätt att regera på känslan. Hon argumenterar för att forskning behöver fokusera på den kraft som finns i den empatiska identifieringen som hon identifierat hos de vita läsarna av ”african-american literature”. Här vill hon understryka vikten av empatin som uppstår i läspraktiken kan ha betydelse för att utveckla känslighet för antirasism. Hon menar att läsning av skönlitteratur kan ha en speciell kraft i att knyta an till läsarens känslor och skapa en moral för politiskt agerande (ibid 179).

Inom forskning om professionsutveckling har användandet av bokklubbar för detta ändamål studerats i en Saudiarabisk kontext. Här har Dalia Jamal Alghamdi (2022, 10) studerat lärares erfarenheter av professionsutveckling genom deltagande i en bokklubb och att med fokus på interaktivt, diskussionsbaserat och socialt lärande (ibid 1). Här redovisas att bokklubben gett deltagande lärare möjlighet att reflektera över sin lärarpraktik, tänka kritiskt och kreativt. Resultatet visar också att diskussionerna möjliggjort utveckling på ett personligt plan och att lärarna utvecklar, för dem, nya sätt att agera i undervisningen i klassrummet. De beskriver också att lärarnas intresse för skönlitteratur har växt och att de försökt överföra detta på sina studenter (ibid 7).

2.4 Inkluderande högre utbildning

Under de senaste 20 åren, i och med lagkravet som infördes 2002 om att högskolor behöver arbeta med breddad rekrytering, har tillväxten av studenter som kommer från hem där en inte tidigare studerat på högskola och universitet ökat (Staaf 2023, 23). Gruppen som studerar på högskola och universitet idag kan alltså sägas vara mer heterogen än tidigare och detta har väckt frågan om hur utbildning kan tillgängliggöras för alla studenter. För att breddad rekrytering ska leda till en genomströmning av studenter krävs ett breddat deltagande vilket Staaf (2023, 27) beskriver kan göras genom att universitet arbetar med inkluderande aktiviteter som skapar en

”känsla av tillhörighet”. Känslan av tillhörighet har visat sig vara avgörande för studenters fullföljande av utbildning (Staaf 2023, 27). Även O’Keefe (2013), menar att det krävs att universiteten kan skapa en välkomnande miljö där studenter känner sig accepterade och välkomnade och kan utveckla sin roll som universitetsstudenter för att inte hoppa av (O’Keefe 2013, 612).

Utöver känslan av att tillhöra den akademiska miljön lyfter Davidsson och Andersson (2023) specifikt studenter på professionsutbildningar, i det här fallet studenter på lärar- och ingenjörstudier, och att det är viktigt att de utvecklar en känsla av yrkestillhörighet till de yrken som studierna är riktade mot. Att tidigt i utbildningen får en bild av vad framtida yrke kommer innebära beskrivs som viktigt för att studenter ska fortsätta utbildningen (Davidsson och Andersson 2023, 77-86)

En mer heterogen studentgrupp kräver mer tid och resurser för att studenternas mångfald av perspektiv ska kunna tas tillvara och för att de ska få möjlighet att förberedas på de krav som ställs inom kontexterna högre utbildning (Zachariasson 2020). Zachariasson (2020) argumenterar i likhet med Street (2004) för att inte se studenternas bristande kunskaper inom exempelvis akademisk skrivande på individnivå utan att dessa problem beror på lärosätenas institutionella praktiker och prioriteringar. I och med för lite undervisningstid inom exempelvis humaniora och samhällsvetenskap blir det enligt Zachariasson 2020, 44) svårt att nå målet att ”mångfalden blir en tillgång och inte ett problem”.

3. Teoretiskt ramverk

Bokcirkeln som uppsatsen fokuserar på är inte en direkt del i studenternas utbildningar och därför är inte målen i respektive utbildnings utbildningsplan något jag konkret förhåller mig till. Mitt fokus är mer övergripande på att vara student och bokcirkelns funktion för medverkande studenter samt bibliotekets roll.

Jag ser inte en bokcirkel som ett isolerat fenomen utan som något som är inbäddat och genomsyrat av sociala sammanhang. Mitt fokus är därför läspraktiker och de sociala aspekterna av dessa. Läspraktik definieras av Ohlsson (2017, 127) som allt som görs med läsningen utöver själva läsandet. Exempelvis är samtalet om en bok en läspraktik. Min förståelse av begreppet praktiker tar utgångspunkt i Wengers (1998, 47) definition där Wenger beskriver att "The concept of practice connotes doing, but not just doing in and of itself. It is doing in a historical and social context that gives structure and meaning to what we do. in this sense, practice is always social practice" (Wenger 1998, 47). Jag förstår Wengers definition av praktikbegreppet som att det vi gör alltid påverkas av den historiska och sociala kontexten och att görandet aldrig kan frikopplas från dessa aspekter.

Genom en praktikteoretisk ingång, inte som en enhetlig teori utan snarare ett analytiskt verktyg, (Nicolini 2012, 214), ges möjlighet att zooma in för att se hur bokcirkelns praktiker kommer till uttryck (Nicolini 2012, 213). I min förståelse av praktikbegreppet är även Nicolinis (2012, s. 42) beskrivning av att "the system has an impact on practices and practices have an impact on the system" av betydelse. Jag menar att ett praktikteoretiskt perspektiv möjliggör att förstå det som sker i bokcirkelarna och som praktiker, men att genom praktiker kan också förändring skapas. Jag kommer dock inte särskilt använda praktikbegreppet utan i stället termen social läsning vilket beskrivs vidare nedan.

I följande avsnitt kommer jag presentera de begrepp som kommer användas i analysen. Longs (2003) begrepp *läsandets sociala infrastruktur* och *sociala inramning* kommer presenteras samt Bolers (1997) begrepp *läsning som vittnesmål*. Teorikapitlet avslutas med att synliggöra bokcirkeln kontext, biblioteket, i ljuset av *bibliotek som social infrastruktur* (Klinenberg 2018).

3.1 Läsandets sociala infrastruktur och social läsning

Historiskt har läsning porträtterats som en ensamaktivitet (Long 1993: Long 2003). Detta menar Long (1993, 190: 2003, 7) trycker undan de kollektiva och sociala aspekterna av läsning. Long (2003, 17) studerar bokcirkel som ett sociokulturellt fenomen. På samma sätt ser jag också på bokcirkeln som ett sociokulturellt fenomen, det vill säga att lärande ses som något vi tar med oss från sociala sammanhang och kan använda oss av i framtiden (Säljö, 2014). Här ses de kommunikativa processerna som helt avgörande för mänskligt lärande och utveckling (Säljö 2014, 37).

I *Book Clubs: Women and the Uses of Reading in Everyday Life* beskriver Long (2003, 8, 10) att när en frångår bilden av den ensamma läsaren, möjliggörs att synliggöra *läsandets sociala infrastruktur*. Hon menar att denna infrastruktur är nödvändig för att människor dels ska lära sig läsa, uppmuntra läsning och skapa möjligheter för fortsatt läsning. Vanan att läsa är alltså social och att interagera med andra är en förutsättning för läsande (Long 2003, 10).

Att enbart se den ensamma läsaren undantrycker även, enligt Long (2003, 11: 1993, 192) de sociala och institutionella processer som auktoritativt skapar möjlighet för vad som kan läsas, ses som värt att läsa och hur det ska läsas. Här blir alltså ett maktperspektiv centralt. Exempel som tas upp är att vissa grupper av människor styr, här ges förlag, litteraturkritiker, professorer, som exempel och institutionella processer som beskrivs som determinerande för vad som finns tillgängligt genom bibliotekens utlåning, bokhandel och hur vi kognitiv och analytiskt förhåller oss till texter. För att sammanfatta detta använder hon beskrivningen ”reading is socially framed” som jag kommer jag översätta det till *läsningens sociala inramning*.

Jag fokuserar i denna uppsats, precis som Long (2003, 17) gör i sin studie om kvinnor i bokcirkel, på de sociala praktikerna runt läsandet av litteraturen. Genom att fokusera på läsaren och läsningen som en kulturell praktik möjliggörs att se hur medverkan i bokcirkeln skapar förutsättningar för deltagarna, i Longs (2003) fall, kvinnor, att:

not merely to reflect on identities they already have but also to bring new aspects of subjectivity into being. By looking at women’s reading groups, as this book does, one can see people in the process of creating new connections, new meanings, and new relationships- to characters in books or their authors, to themselves, to other members of the group, to the society and culture in which they live. In other words, they are in the process of remaking themselves in dialogue with others and with literary texts.

Long, (2003, 22)

Deltagarna ges alltså, genom bokcirkeln, möjlighet att skapa nya relationer, både till individer och samhälle, och reflektera över sig själva. De ges enligt detta resonemang möjlighet att omskapa bilden av sig själva i förhållande till andra och texten (Long 2003, 22).

Professionsbokcirkeln som jag studerar är ett exempel på hur läsning sker tillsammans. När jag analyserar empirin gör jag det genom linsen av *social läsning* där begreppet ringar in alla aktiviteter där läsare möts, fysiskt eller digitalt, och där de kommunicerar om böcker och läsupplevelser (Rydbeck 2022). Genom att synliggöra den *sociala läsningen* möjliggörs att fokusera på vad som sker i mötet mellan studenterna och den dialogiska process som där uppstår.

3.2 Empatisk läsning

Som lyfts i litteraturgenomgången är läsning ofta sammankopplat med en blid av att den bidrar till att läsaren utvecklar empatiska förmågor, eller en förhoppning om att detta ska ske. I följande stycken kommer jag att lyfta empati-begreppet genom Megan Bolders (1997) problematisering av begreppets innebörder kopplat till elevers läsning.

I artikeln ”The risk of empathy: interrogating multiculturalism’s gaze” pekar Boler (1997) ut ett gap mellan empati och agerande för förändring och problematiserar förespråkandet av den empati som sägs utvecklas genom läsning som en grund för demokrati och social förändring. Den empati som ofta lyfts kopplat till läsning av exempelvis Nussbaum (1995) benämner Boler *passiv empati* vilket hon menar inte skapar agerande för rättvisa (ibid, 259) utan snarare skapar en situation där maktrelationer inte synliggörs (ibid, 261). Det sker alltså ingen förflyttning från empatin för individen (exempelvis karaktärer i boken) till ett strukturellt perspektiv. Hon argumenterar i stället för behovet av att läsning av romaner leder till att *semotics of empathy*. Denna typ av empati ”emphasizes the power and social hierarchies which complicate the relationship between reader/listener and text/speaker. (Boler 1997, 256).

Boler beskriver att hon kan hålla med Nussbaum (1995) om att litteraturläsning kan bidra till identifikation och känslomässiga reaktioner men menar att genom denna upplevelse skapas inte en känsla av vilket ansvar som behöver tas i förhållande till historiska och sociala förhållanden (1997, 261). Bolders (1997, 225) övertygelse är att enbart empati inte leder till rättvisa eller förändrar de ojämlikheter som samhället

präglas av och om inte förändring sker, ställer hon sig frågan, vad blir empati mer än ”a good brotherly feeling”? (Boler 1997, 261)

I stället för att läsning om ”kulturellt andra” skapar en *passiv empati*, vilket inte är en särskilt god grogrund för social förändring, menar Boler (1997) att vi behöver uppmuntra *testimonial reading* som synliggör och understryker maktrelationerna och de sociala hierarkierna som finns. Jag kommer att översätta *testimonial reading* till *läsning av vittnesmål*. Genom *läsning av vittnesmål* menar Boler (1996) att vi kan röra oss från att bara ha förmågan att känna empati för en ”avlägsen annan” utan i stället att se sig själv i de sociala krafter som skapar den miljö av hinder som andra behöver möta (ibid, 263). Läsaren får i *läsning av vittnesmål* ett ansvar som gör att läsaren accepterar att denne behöver tänka över sin världsbild och konfronteras med det som uppkommer när ens världsbild utmanas (ibid, 262). Boler (1997) menar att utbildning bör ta sin utgångspunkt i att uppmuntra studenters förmågor till självreflektion (ibid, 255).

Jag kommer synliggöra hur olika former av empati kommer till uttryck under observationer och intervjuer genom att använda mig av begreppen *passiv empati* och *läsning av vittnesmål*.

3.3 Bibliotek som social infrastruktur

För att studera bokcirkeln som en del i en socialt situerad praktik behövs en ingång till kontexten som den utspelar sig i. Den amerikanske sociologen Erik Klinenbergs (2018) har genom observationer och analyser av det amerikanska samhället synliggjort vikten av platser som fungerar som social infrastruktur för att skydda människor i utmanande situationer (Klinenberg 2018, 7). Social infrastruktur kan förstås som platser som möjliggör att personer som, för varandra, är okända, har möjlighet att mötas och att individen kan uppleva sig inkluderad och välkommen oavsett bakgrund (ibid, 84). Han pekar på folkbiblioteken som en av de viktigaste sociala infrastrukturerna som finns i samhället med sin funktion som inkluderande utan krav på konsumtion (ibid, 44). Han ger exempel på bibliotek som arrangerar programverksamheter som verkar sammanhållande mellan användare (ibid, 2018, 36). Programverksamheter och deltagandet i dessa möjliggör för medverkande att bygga nya gemenskaper (ibid, 95).

I biblioteks- och informationsvetenskap har social infrastruktur exempelvis använts av Lisa Ohlsson Dahlqvist i hennes avhandling *Folkbildning för delaktighet: en*

studie om bibliotekets demokratiska uppdrag i en digital samtid (2019). Dahlqvist använder social infrastruktur i analysen av hur folkbibliotekens demokratiska arbete görs och gestaltas (ibid, 139). Ett nu pågående forskningsprojekt är ”Social infrastruktur som gör skillnad: Folkbibliotekens transformativa kapacitet i ett åtstramat stadsliv” där Johanna Rivano Eckerdal och Lisa Engström, som båda forskar inom biblioteks- och informationsvetenskap genomför studier med fokus på bibliotek och infrastruktur. År 2024 publicerades de artikeln ”Bringing on the Social - Infrastructuring Libraries Through Zine-making Workshops” (Rivano Eckerdal & Engström 2024) med syfte att genom en workshop med yrkesutövande bibliotekarier få inblick i hur den teoretiska ingången av ”biblioteket som social infrastruktur” görs i biblioteksverksamheten (ibid, 2). De gör ett verb av infrastruktur, *infrastructuring*, för att kunna synliggöra processen av hur social infrastruktur görs i biblioteksverksamhet. Genom det insamlade materialet synliggör forskarna hur bibliotekarierna uppfattar och skapar biblioteket som social infrastruktur. De beskriver att det teoretiska ramverket av bibliotek som social infrastruktur som fruktbart i att synliggöra folkbibliotekens sociala arbete (ibid, 11–12).

Jag kommer att ta med mig synsättet av folkbiblioteket som social infrastruktur till lärosätesbibliotekets kontext och använda *biblioteket som social infrastruktur* för att belysa lärosätesbibliotekets roll för bokcirkeln och för deltagande studenter. Tillsammans med att se bokcirkeln på lärosätesbiblioteket som en social läspraktik där begreppet *social läsning* med utgångspunkten i förståelsen av läsningen som *socialt inramad* med en *social infrastruktur* möjliggörs att synliggöra att läsning inte är en ensamaktivitet. Genom att använda begreppen *passiv empati* och *läsning av vittnesmål* kan begreppet empati i förhållande till läsning problematiseras och studenternas beskrivningar ses i ljuset av dessa begrepp. Genom att använda ovan presenterade begrepp möjliggörs att jag kan analysera och synliggöra det som sker omkring läsningen av boken i bokcirkelarna och vilka sociala värden det medför.

4. Metod

Valet av metod och teori påverkar vad det är vi ser (Svensson och Ahrne 2022, 27). För att förstå social interaktion finns möjligheten att använda kvalitativ metod, där potential finns att se det som inte kan mätas i siffror (Rennstam och Wästerfors, 2015, 13). Syftet med denna uppsats är att bidra med ny kunskap genom att synliggöra erfarenheter och betydelser av deltagande i en bokcirkel på ett lärosätesbibliotek. Därför har en kvalitativ metod valts (Gunnarsson Payne & Öhlander 2022, 32). Det empiriska materialet har samlats in genom deltagande observationer, semi-strukturerade intervjuer och ett fåtal interna dokument. Nedan följer avsnitt där vald metod, uppsatsens etiska överväganden och fallstudien av MAU Reads Professionsbokcirkel presenteras.

4.1 Etnografisk metod

Utmärkande för etnografisk metod är att vardagsnära praktiker i dess naturliga miljö undersöks och att forskaren söker kunskap på fältet. I denna studie är fältet avgränsat till en specifik bokcirkel på ett lärosätesbibliotek som presenteras under 4.2.1 i detta kapitel. Etnografiskt fältarbete innebär att forskaren genom att observera, dokumentera och analysera fältet och dess deltagare skapar kunskap (Göransson, 2019 14). Denna studie kan sägas ha en etnografisk ansats då observationer av bokcirkelträffar är en del av den metod som används (Göransson, 2019, 17). Att använda observationer har gett mig möjlighet att ta del av vad som händer i bokcirkeln när det händer (Hammar Chiriac & Einarsson 2018, 25).

4.1.1 Etiska reflektioner och samtycke

Att handla etiskt som forskare kräver medvetna reflektioner (Hughes Tidlund & von Unge 2022, s 47). I arbetet med denna uppsats har Vetenskapsrådets forskningsetiska principer guidat mig i arbetet. Dessa principer benämns *informerat samtycke*, vilket innebär att intervjupersonerna ska få information om vad studien innebär och utifrån det ta beslut om att frivilligt medverka i studien (Svensson & Ahrne 2022, 36), samt principen om *konfidentialitet*, vilket innebär att de personliga uppgifter som samlats in i forskningssyfte behöver bevaras och redovisas så att medverkande inte kan identifieras av utomstående. Den tredje principen kallas *nyttjandekravet* vilket innebär att de personuppgifter som samlats in inte får användas på ett sådant sätt att den enskilde kan påverkas eller i kommersiella ändamål (Svensson

& Ahrne 2022, 35–36). Ovan principer har följts och hur detta gjorts presenteras löpande under 4.2, Urval och Genomförande.

4.2 Urval och Genomförande

4.2.1 MAU Reads - Professionsbokcirkelarna

Universitetsbiblioteket vid Malmö Universitet, Malmö UB, anordnar under namnet MAU Reads bokcirkel i olika former. Denna studie bygger på att jag följer den bokcirkel som har namnet *Professionsbokcirkel*. Bokcirkeln består av studenter från professionsutbildningarna till polis, samhällslärare, socionom och studie- och yrkesvägledare, sjuksköterska och idrottsvetare som erbjuds att delta frivilligt i en gemensam bokcirkel (Malmö universitet 2024).

Genom kursansvariga och lärare har studenter på de utvalda utbildningarna fått information om att de kan anmäla sig till bokcirkeln. Upplägget består av att studenterna får boken på den första träffen av fyra. De två efterföljande träffarna diskuteras boken. Den sista och avslutande träffen är ett författarsamtal med vald boks författare, som är öppet för allmänheten, och som avslutas med ett samtal mellan deltagare, bibliotekarier och författare utan allmänhet. Träffarna där boken diskuteras hålls av bibliotekarier i bibliotekets lokaler och på Malmö Universitets webbplats skrivs att “[g]enom läscirkeln skapas sammanhang för att få en fördjupad förståelse för svåra situationer, den egna professionen och det empatiska utforskande som kan uppstå när man läser skönlitteratur” (Malmö universitet 2024).

Professionsbokcirkelarna startades år 2023 som ett samarbete mellan Malmö universitetsbibliotek och Malmö Universitets arbete med Kultursamverkan. Kultursamverkan beskrivs på Malmö universitets webbplats som “ett led i att utforska hur konst och vetenskap kan mötas på nya platser och i nya konstellationer för att stärka konstens och kulturens roll vid lärosätet” (Malmö universitet, u.å.). Det finns också förhoppningar om att projektet, genom kultur och konst ska bidra till “kritiskt tänkande, nya perspektiv och innovativa frågeställningar som stärker kvaliteten i forskning och utbildning” och att studenter ska nå “en bredare och djupare förståelse av sig själva och världen.” (Malmö universitet u.å.) Rektor på Malmö universitet Kerstin Tham citeras på MAU Reads hemsida (Malmö universitet, 2024) där hon uttrycker att:

Med Mau Reads vill vi ge våra studenter fantastiska läsupplevelser, vidgade perspektiv och nya bekantskaper. Min förhoppning är att många studenter ska delta i bokcirkeln och genom att läsa skönlitteratur få både rekreation och ett berikande tillskott till kurslitteraturen och studierna.

Här lyfts det sociala fokuset på avslappning och komplement till den kurslitteratur som ingår i studenternas utbildningar.

Romanen *Blir du ledsen om jag dör?* (2022) av Nicolas Lunabba är den bok som valts till Professionsbokcirkeln och lästes både första året, 2023, och 2024, som är året då den här studien genomfördes. På den anmälningssida där studenterna kunde anmäla sig till bokcirkeln beskrevs boken så här:

Boken skildrar en samtid där unga människor dödas och dödar och där samhällsbygget på olika sätt har trasats sönder. En verklighet som för vissa är en del av vardagen, medan den för andra är något som de enbart tar del av via media. Här finns teman som rör familjerelationer, kärlek, vänskap, idrott, fattigdom, rasism, segregation, utanförskap, våld och kriminalitet.

Att valet föll på just en bokcirkel på Malmö Universitet beror på att jag bor i staden och har under min utbildning arbetat som studentmedarbetare på Malmö universitetsbibliotek. Den person som samordnar oss studentmedarbetare är också den bibliotekarie som samordnar arbetet med bokcirkelarna. Detta underlättade alltså frågan om tillträde till fältet, som ofta är en fråga som lyfts vid studier med etnografisk ansats då tillträde är en förutsättning för att studien ska bli av (Lalander, 2022, 126).

Malmö Högskola startades 1998 och precis som lärosätet firade alltså biblioteket, som nu är en del av Malmö universitet 25 år 2023. I och med detta publicerades *Allas bibliotek – vår berättelse* (Malmö universitetsbibliotek 2023). I boken ges praktiktäta texter, men med forskning som bas, av bibliotekets personal om bibliotekets utveckling och arbete mot ambitionen att vara en ”inkluderande plats som ger lust att lära” och för att uppfylla bibliotekets mål som ”centrum för kunskapsproduktion”. Här beskrivs att det krävs en nyfikenhet på att testa nya sätt för att ge alla möjlighet att möta kunskap (Malmö universitetsbibliotek 2023).

Malmö universitetsbibliotek är en del av Malmö universitet och biblioteket är en del i det gemensamma arbetet mot universitetens gemensamma mål (Malmö universitet 2022, 12). Malmö universitet beskriver att de har en lång tradition och erfarenhet av att utbilda samhällsviktiga professioner (Malmö universitet 2022, 4). I Malmö universitets strategi för arbetet 2023–2025 går att läsa att:

Universitetet är en nationell förebild för inkludering och breddad rekrytering till utbildning, forskarutbildning och forskning. Mångfald skapar en kreativ och inspirerande akademisk miljö som driver kvalitetsutvecklingen.

Malmö universitet 2022, 8

I Malmö universitet strategi lyfts vision och värderingar för arbetet fram till 2025. Visionen är att "[m]ed stöd i de akademiska värdena ska Malmö universitet genom forskningsbaserad kunskap, kritisk reflektion och handlingskraft, vara en tydlig aktör i samhället – lokalt, nationellt och globalt." (Malmö universitet 2022, 4)

4.2.2 Intervjuer

Vid den första träffen för Professionscirkeln, kick-offen, presenterade jag mig och min uppsats för gruppen deltagare och bokcirkelledare. Här gavs en muntlig presentation av syftet med uppsatsen och metod och frivilligheten i att delta i studien. Här delades även Bilaga 1 (Informationsblankett) ut till samtliga närvarande studenter. De som inte var närvarande vid detta tillfälle fick samma blankett av bibliotekarierna när de hämtade boken som skulle läsas i bokcirkeln hos dem.

För att anmäla intresse till att bli intervjuad kunde en lämna sina kontaktuppgifter på en bifogad blankett till informationsblanketten. Femton studenter visade under denna träff intresse för att vara med i studien och lämnade sina kontaktuppgifter till mig. Dagen efter kick-offen skickade jag ut ett mejl till dessa med förfrågan om att boka tid för intervju. I detta mejl bifogades Bilaga 1 igen eftersom nästan alla lämnat tillbaka blanketten till mig när jag fått deras kontaktuppgifter.

Av dessa svarade nio studenter och tider bokades med dessa. Eftersom de var ett antal veckor mellan träffarna skickade jag den veckan som andra samtalet om boken skulle äga rum ut påminnelsemejl till de nio inbokade intervjuerna. Det visade sig då att tre av dem av olika anledningar inte var aktuella för intervju längre. Här fördes en dialog med min handledare eftersom jag insåg att jag behövde överväga om jag kunde intervju de som enbart kunnat delta på en av träffarna för att få ihop ett tillräckligt rikt material. Vi kom fram till att även intervju även dessa då många bokcirkelar enbart avsätter en träff för att diskutera boken och att det finns ett värde i att även inkludera dessa studenters upplevelse. Urvalskriterierna var nu att ha deltagit i bokcirkeln och varit med på minst ett av tillfällena där boken diskuterades i grupperna. Eftersom jag nu bara hade sex inbokade intervjuer skickades ett nytt mejl till de som inte återkommit i första vändan. Jag fick hjälp av de ansvariga bibliotekarierna att skicka ut till samtliga som medverkat på minst en av träffarna där boken diskuterats. Genom detta fick jag ihop tre ytterligare intervjuer.

Det är alltid viktigt att kunna reflektera över urvalet av personer som intervjuas till en studie (Eriksson-Zetterquist, & Ahrne 2022, 62). Mina intervjupersoner var 9 till antalet och dessa var alla som vid tidpunkten när intervjuerna behövde göras hade

anmält intresse och som uppfyllde kriterierna för att delta. Utöver dessa nio personer hörde en person till av sig och erbjöd sig att intervjuas några veckor senare. Jag valde då att inte intervjua den personen eftersom tiden var knapp och jag redan upplevde att jag hade ett relativt rikt material genom de intervjuer och observationer jag redan genomfört. Målet är att urvalet är representativt och att genom intervjuerna nå en mättnad (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2022, 64) vilket innebär att samma svar återkommer i intervjuerna. Intervjuas för få personer är risken stor att studien får ett resultat som i för stor uträkning beror på intervjupersonernas personliga uppfattningar. Kommer man upp i ett antal av sex till åtta personer kan man enligt Eriksson-Zetterquist, & Ahrne (2022, 64) vara relativt säker på att resultatet är relativt oberoende av enskilda personers specifika åsikter.

Genom att intervjua deltagare i en social miljö kan forskaren få insikter om människors upplevelser och känslor och har forskaren gjort de förberedelser som krävs kan intervjuer effektivt ge kunskap om fältet (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2022, 56). Min förhoppning var alltså, att genom intervjuer, få ta del av deltagarnas beskrivningar av att medverka i bokcirkeln och vilka betydelser de tillskriver denna erfarenhet. Intervjuerna utgick från att jag ställde öppna frågor utifrån ett antal strukturerade teman, se Bilaga 2, och lät intervjupersonen tala fritt utifrån ställda frågor – så kallade semistrukturerade intervjuer (Trost 2014, 42) Frågorna ställdes inte i samma följd vid alla intervjuer utan frågorna ställdes när de upplevdes mest passande.

Varför jag valde enskilda intervjuer framför exempelvis gruppintervjuer och fokusgrupper berodde på möjligheten att genom enskilda intervjuer låta den som inte tar plats i grupp komma till tals (Trost 2014). Valet av metod vägdes även mot att jag hade en föreställning att det skulle vara svårt att hitta gemensamma tider att träffa studenterna och beslut togs därför att genomföra enskilda intervjuer, i och med tidsaspekten av uppsatsen.

Sex av de intervjuer som genomfördes ägde rum i universitetsbibliotekets lokaler och tre genom Zoom, genom LU, under vecka 10 och 11, 2024. Vid starten av samtliga intervjuer gick vi igenom samtyckesblanketten, se Bilaga 3, muntligt och jag frågade om de hade fler frågor. Samtliga deltagande gav samtyckte till att jag spelade in intervjuerna, vilket gjordes på min telefons röst-memofunktion eller genom ljudinspelaren på min dator. Att jag och de jag intervjuar båda är studenter gör inte att dialogen jämlik, vilket Kvale & Brinkmann (2014, 51–52) uttrycker är en omöjlighet vid intervjusituationer. Det finns alltid en maktrelation mellan

intervjuad och intervjuare i intervjusituationer. Något som jag dock ville understryka var att det inte finns några rätta svar och att jag var intresserad av deras upplevelse. Detta informerades intervjupersonerna om i början av varje intervju.

Samtliga intervjuer transkriberades. Vid tre av intervjuerna användes transkriberingsverktyget Trint, för att spara tid². Övriga sex intervjuer transkriberades genom att spela upp ljudfilen som transkriberades så ordagrant som jag klarade av in i ett Word-dokument. Därefter sparades filerna lokalt på datorns skrivbord och på en portabel USB-lagringsenhet för säkerhet om något skulle hända datorn.

4.2.3 Observationer

Vid första träffen fick gruppen som jag deltog i och observerade information om studiens syfte och vilken funktion observationerna fyllde. De fick också information om att de kunde byta till en grupp som inte observerades genom att kontakta ansvarig bibliotekarie (se Bilaga 1- Informationsblankett). Denna information gavs både skriftligt och muntligt. Vid det andra tillfället deltog fler studenter än vid det första och här säkerställde jag att de fått del av den skriftliga informationen och jag presenterade även mig själv och uppsatsen muntligt. Vid den tredje träffen deltog en person som inte varit med gruppen innan och som inte hade tagit del av den skriftliga informationen, denna fick då muntlig information.

Vid deltagande observation som metod behöver forskaren hantera att vara på fältet samtidigt som denne behöver kunna reflektera över det som iakttas (Lalander 2022, 132). Min förhoppning var att genom mitt agerande på träffarna dämpa forskareffekten, alltså att deltagarna, så långt det gick, skulle känna sig avslappnade trots att jag var där och observerade. Här menar Lalander (2022, 132) att detta kan göras genom att forskaren deltar i det sociala samspelet. Jag valde, trots detta, att hålla låg profil under alla träffar och berättade också att jag skulle göra det. Deltagarna informerades om att jag skulle svara på frågor om de ställdes direkt till mig. I övrigt höll jag mig utanför de verbala interaktionerna. Hammar Chiriak & Einarsson (2018, 30) tydliggör att en som forskare, oavsett hur en väljer att agera i en observation måste vara medveten om att det får konsekvenser. Trots att jag svarade på tilltal skulle jag beskriva det som att mitt agerande vid observationerna mest kunde liknas vid ”känd observatör som inte deltar” (Hammar Chiriak & Einarsson 2018, 29)

²Jag uppfattade tjänsten som tillräckligt säker och tillförlitlig för att kunna användas i detta sammanhang då företaget följer GDPR (Trint, u.å, Trint, u.å B). Jag har efter användning kontaktat Trint och bett dem radera all information som finns på mitt konto vilket de bekräftat att de kommer göra.

På den första gruppträffen valde jag att föra anteckningar eftersom flera av deltagarna hade papper och penna framför sig, samt att bibliotekarien förde anteckningar. Detta trots att jag hade tanken att jag skulle ”anteckna i huvudet”. Detta eftersom att skriva anteckningar när deltagarna ser kan upplevas som störande för dem (Lalander 2022, 133). Fältanteckningar bör därför i stället skrivas i tidsnära anslutning till fältarbetet (Fangen 2005: Lalander 2022, 133). I observationsanteckningarna försökte jag fånga de iakttagelser jag gjorde under observationerna, övergripande vad som gjordes och sas (Lalander 2022, 134) men även hur jag upplevde träffarna (ibid, 138). Fördelen med att föra fältanteckningar direkt är att risken för att *observatörens selektiva minne* påverkar observationerna minskar (Hammar Chiriac & Einarsson 2018, 31). Med erfarenheten av att jag var osäker på hur min närvaro och agerande påverkade första mötet valde jag på nästa möte att inte anteckna utan skrev ner observationsanteckningarna direkt efter mötet.

4.2.4 Genomförande av analys

Genom att ”umgås med materialet” och läsa och sortera kan ordning i materialet skapas och en kodning av materialet inledas. Målet är att skapa ordning och få fram kategorier (Rennstam och Wästerfors 2015, 81–82). I analysarbetet har jag utgått från de tre aktiviteter som analysen av kvalitativt material behöver ta utgångspunkt i: sortera, reducera och argumentera (Rennstam och Wästerfors 2015, 12). Jag har läst transkriberingarna noga och långsamt (Rennstam och Wästerfors 2015, 75) och ställt frågor utifrån det teoretiska ramverket och uppsatsens frågeställningar. Detta har följts av att jag har sorterat och markerat innehållet och där liknande innehåll har återkommit har teman skapats. De teman skapats benämner jag *Läsa i ett socialt sammanhang* där materialet har delats in i underrubriker och *Lärosätesbibliotekets funktion* som också fått underrubriker. Citaten som används har behandlats varsamt och jag har försökt behålla dem i sin original-form. Jag ibland lagt till vissa ord eller bokstäver för att underlätta läsningen. När detta skett har jag markerat det med [...]. Jag har även tagit bort utbildningar och namn för att skydda studenternas identiteter.

För att uppfylla principen om konfidentialitet har intervjupersonerna fått de finge-rade namnen Sanna, Selma, Linnéa, Anna, Nora, Maja, Annelie, Lina och Erika som kommer användas när empirin redovisas. Jag har även gett alla pronomen hon trots att fler av de jag intervjuade hade namn som antydde annat pronomen. I hela boksirkeln var antalet personer som jag uppfattade som män markant färre än antalet som jag uppfattade som kvinnor. För att försvåra att intervjupersonerna kan

identifieras av utomstående har jag valt att utesluta information om intervjupersonernas kön samt att informationen inte någon funktion för att uppfylla uppsatsens syfte.

Eftersom deltagande studenter i bokcirkeln, och därmed möjliga intervjupersoner, var begränsat kommer jag inte att presentera dem mer ingående än att samtliga är studenter på någon av de utbildningar som valts ut att delta i Professionsbokcirkeln. De som studerat kortast är på termin två av sin utbildning och de som kommit längst i utbildningen läser nu sin sista termin. I varje bokcirkelgrupp var tanken att så många utbildningar som möjligt skulle representeras. Jag kommer inte presentera vilka utbildningar som fanns med i den gruppen som jag observerade under bokcirkelträffarna då jag värnar om att deltagarna inte ska gå att identifiera av utomstående.

5. Resultat och Analys

I följande avsnitt kommer empirin presenteras. Denna bygger på observationer av inför-möten med medverkande bibliotekarier och tre träffar i bokcirkeln som tog plats i Malmö universitetsbiblioteks lokaler samt intervjuer med nio av studenterna som deltagit i bokcirkeln. Jag har även tagit del av visst material som samordnande bibliotekarier delat med mig med frågor som förberetts till träffarna och mailutskick som gjorts till deltagande studenter. Jag kommer presentera materialet och observationerna parallellt med vad intervjupersonerna lyfter i intervjuerna och använda mig av referat och citat från intervjuerna och fältanteckningar från observationerna. Fältanteckningarna har bearbetats och getts en beskrivande ton. När något refererar till observationerna kommer jag att hänvisa till Observation 1–4.

Boken som lästes i bokcirkeln var *Blir du ledsen om jag dör?* av Nicolas Lunabba. Varje bokcirkelträff varade i ungefär en timme och det bjöds inledningsvis på mackor och dryck. Deltagarna fick en pocket-version av boken och i varje grupp deltog mellan tre och sju deltagare och i varje grupp fanns en bibliotekarie med som bokcirkelledare. Materialet kommer löpande analyseras mot de teoretiska begreppen *Social läsning*, *Läsandets sociala infrastruktur*, *Läsningens sociala inramning*, *Passiv empati*, *Läsning av vittnesmål* och *Biblioteket som social infrastruktur* som beskrivits i det teoretiska ramverket.

Läsning innebär att personerna refererar till den egna upplevelsen av att läsa boken. Boksamtalen refererar till samtalen som skedde i bokcirkeln. Bokcirkeln refererar till hela konceptet av bokcirkeln. Avsnittet är uppdelat i delarna *Att läsa i ett socialt sammanhang* och *Lärosätesbiblioteket och bibliotekarierna*.

5.1 Att läsa i ett socialt sammanhang

5.1.1 Läsa i bokcirkeln: ta tag i att läsa och ett nytt sätt att läsa

Läsvanorna av nöjesläsning varierar hos deltagande studenter. Nora och Lina beskriver sig som storläsare och läser flera timmar i veckan. Övriga beskriver att de sällan läser skönlitteratur och flera, Anna, Linnéa, Maja och Selma lyfter att de läser mindre nu än vad de gjort tidigare. Jag tolkar det som att flera dem har en längtan att läsa mer och Linnéa berättar att ”jag saknar det och jag identifierar mig väldigt mycket med att ha läst mycket och jag saknar det.”. När hon pratat med andra

studenter om bokcirkeln berättar hon att de ”såg det som ett bra sätt att hitta motivation till att läsa, ”göra något man vill göra men har svårt att ta itu med liksom och ta tag i” (Linnéa). Det finns de som önskar att kraven skulle varit hårdare på att faktiskt ha läst boken medan andra beskrev att bibliotekarierna i bokcirkeln uttalanden att ”hinner du inte läsa klart, kom ändå!” skapade motivation till att läsa.

Att delta i professionsbokcirkeln beskrivs av fler av intervjupersonerna som möjliggörande för att läsa den bok som de tänkt att läsa men skjutit upp. Linnéa, Anna, Annelie och Selma beskriver i intervjuerna att de tänkt läsa boken men av olika anledningar inte kommit till skott att göra det tidigare. Två av dessa deltagare beskriver att en närstående rekommenderat boken tidigare. Selma berättar ”[person] har rekommenderat den till mig flera gånger [...] och jag har bara inte riktigt fått tummen ur men nu så såg jag ju denna och ba, nu måste jag ju läsa den. Universum säger bara, nu är det dags!”. Anna berättar att hon försökt köpa boken i en bokhandel. Den hade då inte kommit ut i pocketformat och hon köpte därför ingen bok. Hon fortsätter med att beskriva att ”och så helt plötsligt kom det här erbjudandet att du får boken, ja!”. Annelie berättar även hon att hela konceptet med bokcirkeln fick henne att läsa boken.

[jag hade] ju hört talas om boken och om författaren och hade ändå ambitionen att läsa boken men hade bara inte kommit till skott. Så det kändes som två bra flugor i en smäll, eller tre till och med. Dels att få vara med i en bokcirkel, dels att få träffa andra yrkeskategorier som jag kan få träffa i framtiden och dels att jag fick läsa boken också och diskutera innehållet.

Annelie

I dessa resonemang kan vi se tydligt se att läsning är en del i en social infrastruktur (Long 2003) som möjliggör att deltagarna i bokcirkeln till slut läser *Blir du ledsen om jag dör?*. Den sociala infrastrukturen visar sig genom att de genom andra får tips om boken som väcker deras intresse för att läsa den och att de väljer att läsa boken i ett socialt sammanhang som bokcirkeln möjliggör

Genom bokcirkeln beskriver flera av intervjupersonerna att de vid läsningen av boken upplevde eller bestämde sig för att läsa på ett nytt sätt. På den inledande kick-offen till bokcirkeln fick deltagarna instruktioner att tanken var att läsa första delen till första träffen där boken diskuterades och sista delen till andra träffen (Observation 1). Lina berättar att det blev en ny upplevelse att läsa en bok under ett så långt tidsspänn som de uppmuntrades till.

Den [boken] fanns med i huvudet lite längre än vad den brukar finnas för mig...[j]ag tror att det har gett mig annan bild än om jag liksom hade plöjt den på en typ kväll eller två kvällar. Nu var det mer just det var det som hände förra gången, man fick titta tillbaka lite och processa det på det på ett annat sätt.

Lina

Selma beskriver en att hon upplevde att läsningen gav henne stark känslomässig reaktion.

[Jag] hade en väldigt intensiv upplevelse som jag nästan aldrig haft för en bok innan...jag satt och grät flera gånger i boken, jag bara [gråtljud] och blev liksom jättetagen av boken. Jag satt flera timmar i sträck och bara läste liksom vilket typ aldrig har hänt mig innan. Jag blev jätteförvånad, shit jag bara sitter och läser en bok bara såhär och bara wow.

Selma

Det finns också de som upptäckte en ny genre genom bokcirkeln. Nora beskriver att bokcirkeln gjorde att hon läste en bok som hon annars inte hade läst utifrån att det är en genre som hon inte väljer själv och Maja beskriver att hon är nyfiken på att läsa fler böcker av den självbiografiska typen efter att ha deltagit i bokcirkeln.

I intervjuerna lyfter flera studenter en positiv association till läsning och Maja berättar att hon ”tror att det är bra att läsa och skriva på samma sätt som det är bra att kunna motionera och äta sunt. Det... det är sådana saker som man ska göra, även om man kanske inte alltid gör det så mycket som man skulle önska.”. Ett liknande resonemang går att se när Sannas när beskriver läsningen och vad hon tycker att läsning av skönlitteratur ger henne.

framför allt så är det ett nöje. Det är stimulerande att kunna läsa något och sen gå runt och tänka på det. När jag sitter på tåget hem och kikar ut där att jag kan tänka på sånt. Så tycker jag att skönlitteratur är väldigt mycket. Världen blir större när jag sitter och fantiserar. För mig blir det också ett sätt att välja bort, jag är också väldigt anti smartphones. Jag tycker det är väldigt stimulerande och för mig blir skönlitteraturen ett väldigt, vad ska man säga, bra alternativ... sundare alternativ än att bara sitta och kolla på mobilen jag tycker det känns bra även om jag inte förstår boken men den handlingen väldigt rofylld att sitta där med en bok i stället för att sitta och skrolla Facebook.

Sanna

Här går det att antyda läsningens sociala inramning och att Maja och Sanna har fått en bild av vad läsning av skönlitteratur kan ge individen. Jag tolkar det som att *läsningens sociala inramning* (Long, 2003) påverkat hur de ser på vilken läsning som är mer givande än annan.

Sammanfattningsvis gjorde deltagandet i Professionsbokcirkeln att deltagarna läste en bok som de redan tänkt läsa. Några beskriver att bokcirkeln gjorde att de hade en ny typ av läsupplevelse och för vissa gav bokcirkeln möjlighet att upptäcka en ny genre och inspireras till mer läsning.

5.1.2 Samtalen i bokcirkeln: fördjupad förståelse och gemenskap

Majoriteten av personerna som intervjuades beskriver en förväntansfullhet över att delta i bokcirkelträffarna. Annelie säger att hon hade ”positiva förväntningar på

intressanta samtal och så” och Selma berättar att hon efter första träffen, när de inte läst boken än hade upplevelsen av att det var:

jättemycket trevliga människor och jag blev väldigt taggad på att höra deras erfarenheter och... för det var väldigt mycket olika personer och väldigt mycket olika yrkesgrupper

Selma

I ungefär hälften av intervjuerna lyfter intervjupersonerna att de sett fram emot eller hade förhoppningar om att träffa studenter från de andra utbildningarna. Samtalen beskrivs som ”väldigt intressant[a]” och ”det var väldigt spännande att höra allas åsikter och tankar och hur de sen kommer vara när de väl är ute och jobbar.”. Tre, Anna, Lina och Erika lyfter att blandningen i grupperna de deltog i inte blev så stor som de önskat. De berättar att de var extra intresserade av att höra perspektiv från specifika utbildningar vilka saknades i gruppen de tilldelades.

Ett ord som återkommer och utmärker sig i beskrivningarna av deltagandet i bokcirkeln är trevligt. Studenterna berättar ”det kändes välkomnande och trevligt liksom” (Lina), ”rent upplevelsemässigt var det trevligt” (Maja), ”det var väldigt, väldigt trevligt tycker jag faktiskt” (Anna). Flera deltagare lyfter även att de tycker att bokcirkeln är ett bra initiativ från universitetet. Fikat som serverades på alla träffar lyfts som något som uppskattades och av en deltagare beskrivs fikat som en del som underlättade deltagandet då en slapp tänka på matbiten inför träffarna.

Flera deltagare beskriver i intervjuerna att de känt gemenskap med de andra deltagarna under boksamtalen. När studenter upplevt att andra reagerat på och tänkt på liknande saker som de själva beskriver de att de upplevt gemenskap. Exempelvis beskriver Lina detta, ”åh, reagerade du också på vad som stod där?” och Selma berättar ”men sen också när jag diskuterade med de andra så sa de att de upplevde lite samma sak och det blev lite gemenskap liksom. Att du blev också uppslukad av den här boken vad trevligt, vad kul.”.

Samtalen i bokcirkeln beskrivs som positiva och intervjupersonerna. Annelie säger att hon ”upplevde [att] vi diskuterade väldigt relevanta och viktiga ämnen.”. Flera berättar att deras förståelse av boken fördjupats genom samtalen. Lina berättar:

Jag har tagit till mig boken mycket bättre än om jag hade läst den helt självständigt tänker jag och särskilt då när man får diskutera och jaha, såg du det på det sättet och du på det sättet.

Lina

Selma och Nora uttrycker att de fått en fördjupad förståelse och fler upplevelser av boken genom samtalen.

Jag fick i alla fall en mycket mer fördjupad förståelse av boken. Ja men att någon har upplevt samma sak som jag och någon annan något helt annat och vi kan liksom diskutera det och få ut fler upplevelser av samma upplevelse [...]

Selma

Jo men just det att man fick höra andras åsikter och tankar om boken och fick en djupare förståelse än när man själv läste den. För nu kändes det som att jag läste den bara för att läsa den och bli klar inför bokcirkeln så då fick man en djupare förståelse och verkligen kom in i boken och fick syn på det här och det här och det här och diskuterade liksom mer djupare om det.[....] skulle jag säga, som mina tankar faktiskt sattes igång, åh juste, att det här tänkte jag inte på när jag läste den och det här tänkte jag inte på och utan det var mer så en snabb läsning och sen så var det klart och när jag kom till bokcirkeln så var det då det startade igång.

Nora

Anna berättar att hon tycker att det är viktigt att få prata om romanen efter läsningen för att kunna ”diskutera och fundera på vad jag egentligen jag tycker”. I flera intervjuer lyfts att samtal om boken inte bara skett på bokcirkelmötena utan de har även ägt rum utanför dessa tider. Erika berättar:

Det kan ju väckas många tankar när man läser en bok som man sällan delar med någon annan och det gillade jag nu, att dels i grupperna men också, jag har ju en del vänner i klassen som är med och vi har ju även bollat utanför de här grupperna och pratat om det där som hände eller det där, det var sjukt.

I intervjuerna pratar mer än hälften, Selma, Maja, Sanna, Anna och Erika, om att de vill vara med i en bokcirkel igen trots att det inte var något som jag frågade om.

Jag skulle gärna vara med igen och jag känner att det är ett roligt sätt att mötas på. Jag tyckte det var väldigt bra initiativ från universitetet. Men jag hade även kunnat tänka mig att göra det privat liksom [...] jag gillar det upplägget att, läsa en bok, sätta några datum och gå igenom och diskutera boken.

Erika

Två av deltagarna, Annelie och Lina berättar att de gärna sett att det var fler träffar i den här bokcirkeln för att diskutera boken och lära känna varandra bättre. Det är alltså tydligt att den sociala läsningen har gett mersmak. Annelie sammanfattar sin upplevelse av samtalen:

jag tyckte det blev väldigt bra samtal, intressanta samtal och vi landade mycket i våra framtida yrkesroller men också liksom samhället i stort och olika strukturer och ja men så och så lite fika och lite kallprat och så.

Annelie

Sammanfattningsvis är det i intervjuerna tydligt att studenterna har reflekterat över samtalen som skett i bokcirkeln och att det går att se att den dialogiska processen har väckt tankar som de tar med sig från mötena (Säljö, 2014, Long, 2003).

5.1.3 Bokcirkeln i förhållande till innehållet i studenternas utbildning

I intervjuerna reflekterar flera studenter över läsningen av *Blir du ledsen om jag dör?* till vad de läst i sin utbildning. Sanna beskriver att läsningen av boken till bokcirkeln fick henne att bättre förstå begrepp som hon stött på tidigare i utbildningen. Hon beskriver att hon upplever att boken innehåller tydliga exempel på begreppen som behandlats tidigare i utbildningen. Hon berättar att utbildningen gjort att hon mött:

väldigt många begrepp som är svåra att fatta om man inte har ett exempel på det. Och det gör ju den här boken väldigt bra. Den sätter det här med marginalisering, klassamhälle och utsatthet, det är många sådana begrepp som får en kontext och det underlättar väldigt mycket.[...] Det blir så lätt att man förenklar saker och ting i sitt huvud när man läser om vissa begrepp. Vi läser hela enskilda böcker om vissa begrepp men sen [är en] ändå inte vara riktigt klok på dem

Sanna

Anna berättar att hon tänker att ”om man ska förstå vad man ska syssla med när man är klar så tänker jag att då räcker det inte med att läsa akademiskt eller läroböcker”. Annelie lyfter att kurser i utbildningen gått in på ”ganska mycket på ojämlikheter i samhället” men beskriver att ”det jag fick med mig av boken är att jag fick en närmare relation till det våldet som försiggår och ytterligare bekräftelse på att hudfärg spelar roll, ja alltså en ytterligare bekräftelse på att de orättvisorna finns och att det är”. Lina beskriver att läsningen av boken gav en ärlig inblick i ”verkligheten” på ett sätt som kurslitteraturen inte alltid gör.

Först så är det ju verkligen röster från de som har upplevt de här sakerna. Och just den här brutala ärligheten är inte van vid alls utan det är mycket utifrån och det kan bero på detta och detta så mycket teoretiskt. Den kunskapen man själv har fått har man ju antingen fått genom vänner eller vissa i klassen har sagt något särskilt de har upplevt eller så. Men ja, kurslitteraturen har varit ganska inlindad tycker jag. Javisst, det är vetenskapligt och så vidare man kanske inte kan skriva vad som helst. Men även vetenskapliga artiklar har varit ganska neutrala.

Lina

I intervjuerna resonerar intervjupersonerna om deltagandet i bokcirkeln i förhållande till innehållet i deras studier, det som de tagit med sig och delar som de saknat. Linnéa beskriver att hon genom läsningen av boken fått fler perspektiv på delar som hon saknat i utbildningen och som hon beskriver ”kan vara väldigt, väldigt relevant för många människor som faktiskt utmanar de gränserna.” Detta utgår från att den vuxne i boken låter en ungdom flytta in till honom. Diskussioner om att utmana gränserna för vad som är okej att göra som professionell diskuteras under den första bokcirkelträffen i den grupp där jag satt med. Här lyftes perspektiv på professionalitet och även maktrelationen mellan vuxen och barn, och maktrelationen mellan yrkesroll och den person du möter som yrkesverksam. Detta samtal övergick i att gruppen pratade om och reflekterade över hur man ska agera i det här samhället, att

”man ska hjälpa varandra men inte för mycket”. Flera deltagare lyfter att de genom utbildningen fått med sig att ”bry sig men skapa gränser” (Observation 3).

Två personer, Maja och Linnéa, lyfter aspekten av att läsningen och bokcirkeln inte är riktad mot specifika kursmål. Linnéa lyfter att motivationen till att läsa boken var mycket större till bokcirkeln än till examinerande moment där skönlitteratur ingått. Linnéa beskriver att hon inte tror att de beror på olika intresse för böckerna, både upplevde hon som ”jätteintressanta”. Hon förklarar i stället att kravaspekten kan påverka hennes motivation till läsningen.

utan det är nog mer den kravaspekten liksom och sen har jag också på mig ett par andra glasögon när jag läser det för en skoluppgift, då är jag mer fokuserad på lärandemålen och mer vad som önskas av mig snarare än vad jag själv kanske önskar av uppgiften om jag säger så.

Linnéa

Maja pekar ut att samtal om texter i utbildningen, där kursmål finns att förhålla sig till får en tydligare riktning och styrning. Hon fortsätter sitt resonemang om att inställningen till läsningen blir mer avslappnad i bokcirkeln. Hon lyfter att man kan prata om personliga saker som kanske inte är direkt kopplade till boken och att det blir ett ”mer socialt fokus” och beskriver att ”det blev liksom en bredare låda utav ämnen än om det hade varit examinerande med tydliga mål om vad vi ska ta upp och varför vi ska ta upp dem.”.

Det som Maja beskriver uppfattade jag även under bokcirkelträffarna där studenterna lyfte erfarenheter av att själv vara ung eller erfarenheter från sina egna familjer (Observation 3: Observation 4). Bokcirkeln var för studenterna frivillig att vara med i. Majoriteten av intervjupersonerna svarar att de uppskattar att bokklubben är frivillig och Selma berättar att frivilligheten gör henne mer motiverad.

Jag tycker det är jättebra. Jag tycker inte bokcirkel bör vara obligatoriska, dom kan vara det, men jag personligen tycker inte de bör vara det för då blir det bara det, akademiskt, ja men typ som ett seminarium typ.

Selma

Linnéa, Erika och Annelie lyfter alla att bokcirkeln fyller en funktion som de saknat i sin utbildning. Det beskriver det som positivt att möta studenter från andra utbildningar. De beskriver att de gärna hade sett mer samverkan mellan utbildningarna. Genom att mötas under utbildningarna lyfter de att de hoppas kunna samverka bättre i framtida arbetsliv. De beskriver att de önskat fler sådana delar under sin utbildning. Annelie berättar ”jag tyckte det var ett väldigt bra tillfälle för de här olika yrkesgrupperna att mötas. Vilket jag saknar.” Erika lyfter att det på hennes utbildning har diskuterats om de skulle läsa något mer teoretisk kurs men hon berättar att hon tror att det skulle ge mer att läsa något tillsammans med andra

utbildningar och diskutera det ihop ”Då tycker jag hellre att göra något sånt här, jag tänker att de här, [...] nästan ger mer och bjuda in flera, från flera olika utbildningar liksom och dela perspektiv faktiskt.”.

Två av de studenter som är i slutet av sin utbildning beskriver att de genom läsningen och samtalet fick syn på vad de fått med sig från sin utbildning. Lina säger att ”i min grupp så var det några [...] studenter från termin fyra och bara det var det var jättestor skillnad känns det som. Vad man hade fått för bild och så där.”. Linnéa berättar att hon såg skillnad i hur hon resonerade och dem som inte studerat lika länge.

Jag märkte ju att när jag var på själva bokcirkeln så kunde jag uppleva en viss dissonans i hur jag uppfattade boken och hur många övriga uppfattade boken. Speciellt om jag jämför då med personer som också läste till [utbildning], terminer bakom så ser jag skillnader liksom på olika sätt och jag tänker mycket genom min utbildning men kanske främst genom praktik relevant arbete där efter är väl en förmåga att kanske, dels ifrågasätta mina egna fördomar och mina egna tankar. Att så att tänka ett varv till kring saker och ting [...] utan mer vad som ligger under och mer fokusera på vad som sägs utan varför det sägs.

Linnéa

Från två deltagare, som är i början av sin utbildning, lyfts att de upplevde en viss nervositet inför träffarna. De berättar att de funderat på hur träffarna skulle vara och vad de andra studenterna skulle tänka om dem.

jag undrade väldigt mycket hur det skulle vara, jag tänkte, kommer det vara stelt kommer vi diskutera, hur kommer det vara? Hur kommer det se ut? Är de andra pratglada, alltså lite mer sånt eftersom man inte känner personerna som är med så man var ju lite nervös. Så man var ju lite nervös, har de andra läst boken? Tycker de att jag säger något konstigt nu eller att jag inte förstår något i boken och att de tänker att hur kan du inte förstå det? Det var lite mer såna tankar att man undrade mycket och man var lite nervös inför vad de andra skulle tycka och tänka.

Nora

Sedan beskriver Nora att när diskussionerna väl startade i bokcirkeln kändes det bättre och att hon tänkte att ”okej vi alla är ändå i samma sits”. Även Sanna beskriver en viss nervositet inför träffarna ”jag var lite spänd av att nu ska jag träffa andra [...] studenter än dem ifrån min klass. Hur är de?”. Hon beskriver att hon tänker att andra studenter, förutom de som inte går i hennes klass, är på en annan nivå akademiskt, särskilt de som studerat lite längre.

Jag skulle säga att jag har lite bilden av att andra studenter är superseriösa liksom [...] när jag ser alla andra studenter på skolan så får jag intrycket att alla är superengagerade och superinne i sitt akademiska tänkande. Det var väl lite det jag hade... den känslan när jag kom in, att jag måste ”measure up” men det kände jag nog att jag kunde göra, tycker jag. Sen när vi satt och pratade och diskuterade så kände jag att det kändes både, utmanade, alltså stimulerande och lättsamt, på något sätt, så det släppte ganska fort tyckte jag.

Sanna

Hon fortsätter med att beskriva att hon föreställer sig de andra studenterna som ”superakademisk[a]” men att hon i upplevde att ”om jag bara hade jag fått läsa lite av vad dom får läsa så hade jag kunnat förstå det. Så det tyckte jag var skönt att jag ändå kände igen mig lite i vad dom pratade om” (Sanna).

Sannas upplevelse tolkar jag genom Long (2003) som att hon får möjlighet att om-skapa bilden av sig själv i förhållande till andra i bokcirkeln. Sanna tar med sig erfarenheten av att hon känna att hon kunde delta i ett sammanhang med andra studenter och känna att hon var tillräcklig för att vara med. Här förstår jag det som att både Sanna och Nora beskriver att de upplevde sig inkluderade i bokcirkeln och att Sanna växt i sin roll som student.

Sammanfattningsvis beskriver studenterna deltagandet i bokcirkeln som berikande i förhållande till innehållet i deras utbildningar. Läsningen upplevs berikande i förhållande till kurslitteraturen och samtalen med andra utbildningar fyller en funktion som studenterna saknat. Boksamtalen erbjuder friare samtal än det som ingår i utbildningen. Bokcirkeln kan även få studenterna att uppleva att de inte skiljer sig från andra studenter utan platsar i sammanhang de känt nervositet inför att delta i.

5.1.4 Bokcirkeln i förhållande till studenternas framtida yrkesroller

I intervjuerna resonerar studenterna om läsningen av boken och boksamtalen i förhållande till framtida yrkesroller. De finns också de som beskriver att de blev förvånade över att yrkesrollerna tog en så stor plats i boksamtalen som de gjorde. Sanna som läser sin andra termin på sin utbildning berättar att hon inte hade förväntat sig att samtalen skulle fokusera så mycket på samhället och yrkesrollerna.

Jag var väldigt intresserad av att diskutera boken men jag märkte också under samtalet att det blev väldigt mycket bredare än vad boken.... Det blev väldigt mycket om samhället i stort och våra yrkesroller

Sanna

Erika har en liknande upplevelse och beskriver att hon vid första träffen fick ta del av att en annan deltagares reflektioner över framtida yrke i förhållande till boken. Detta beskriver hon som något som hon inte reflekterat över fram till dess ”[u]tan jag hade bara läst boken och tänkt att det var en bra bok liksom. Så det blev en liten sån där, ja men kanske inte vändpunkt men jag inför nästa träff hade det med mig lite mer.” (Erika). Selma, som också läser sin andra termin berättar att det samtalen som tillförde yrkesperspektivet vilket fick henne att reflektera över yrket väntar efter studierna.

Det blev väldigt riktigt på något sätt. Jag landade väldigt mycket i min roll som framtida [yrke] också att, oj, jag kommer ju faktiskt göra detta och det var lite läskigt men också väldigt exalterande. Jag är väldigt peppad. [...] jag tänkte inte alls på det under, när jag läste själv utan det var ju verkligen det som gruppen tillförde väldigt mycket. Just att jag, att vi blandade våra professioner, vad kan vi göra? Vad hade du gjort i den här situationen som, blanc, liksom?

Selma

Bokcirkeln är sammansatt av yrkesgrupper som ska ”arbeta nära i framtida yrkesliv”. Detta lyfts under boksamtalen i den grupp som jag observerade. Studenterna pratade om deras framtida yrkesroller och hur de förväntas agera i olika situationer och de fyller i med olika perspektiv från respektive utbildning (Observation 4). Samarbetet mellan olika professioner kommer upp i ett flertal intervjuer. Lina berättar att det hon minns från samtalen var ”[m]ycket också och då hur man skulle kunna samarbeta där liksom och veta att hon tänker så och han tänker så i sitt yrke. Man kunde liksom så här, jag vet vem jag ska kontakta liksom.”. Erika lyfter att de i hennes grupp pratat om vikten att en gemensam syn för att kunna arbeta tillsammans.

vi kom in på det på sista träffen [...] hur viktigt det är det där med en gemensam syn på samverkansobjektet och nu som i det här fallet är barn och unga liksom. Så blir det ganska svårt när en myndighet kanske kriminaliserar och fokuserar på att rubricera det som brott medan annan myndighet... jag personligen hade kanske sett det som ett uttryck för något eller ett behov av stöd.

Erika

Hon berättar att hennes förhoppning var att boksamtalen kunde leda till ”vi kan försöka på ett gemensamt synsätt redan nu kanske.” (Erika). Annelie berättar att hon från samtalen tar med sig ”det här med att vi behöver samverka mer för att folk inte ska falla mellan stolarna och hur vi gör det liksom. Men det var nog det som jag tog fasta på liksom att det är bra att knyta liksom kontakter och så.” (Annelie). I en intervju beskriver en deltagare Anna att hon genom samtalen i bokcirkeln fått syn på andra studenters bild av hennes profession och deras förväntningar på vilket sätt detta yrke arbetar och vad de har möjlighet att göra.

De fyra intervjupersoner som studerar till samhällslärare uttrycker alla att de, genom att delta i bokcirkeln, blivit inspirerade och tänkt tanken hur de kan använda skönlitteraturen i deras framtida undervisning, ”jag har mer förståelse hur man kan använda skönlitteraturen i samhällskunskapen så blir det också roligare undervisning för eleverna. Då kan jag göra något liknande med eleverna på samhällskunskapen.” och en annan beskriver att ”den här boken kommer jag ju kunna plocka upp och läsa ur, prata om på lektioner, använda den i samhällskunskapen [...] Alltså man kommer ju kunna använda den i undervisningen också”.

I observationen av bibliotekariernas förberedande möte inför bokcirkelarna uttrycker en bibliotekarie att den tänker att det är viktigt att studenter får läsa *Blir du ledsen om jag dör?* eftersom många av dem när de väl kommer ut i arbetslivet kommer möta en verklighet som på många sätt är olik den de själva kommer ifrån. Detta skapar ett samtal där flera av bibliotekarierna lyfter liknande tankar och en av dem frågar ”Vi säger att vi håller på med breddad rekrytering men gör vi det?” samt reflektion över de själva, bibliotekarierna, som vit medelklass. De lyfter också att de har en bild av att studenterna har en liknande bakgrund (Observation 2). Detta perspektiv tar jag med mig in på träffarna och lägger märke till när en av studenterna, under den första rundan när bibliotekarien bad deltagarna att säga något om boken med ett ord, säger ”igenkänning” (Observation 3). I intervjuerna beskrivs inte igenkänning utifrån personerna och handlingen i boken, här beskriver i stället flera deltagare att läsningen ger nya perspektiv, Anna lyfter:

När jag läste den här boken... det kan jag ju också säga att när jag läste den här boken så är det ju även om jag liksom känner till, jag känner ju till det ur ett perspektiv men jag menar att det är ju väldigt mycket som författaren och den här unge killen, alltså deras... som jag inte har en aning om. Alltså som är helt nytt för mig. [...] jag får [...] mycket mer perspektiv.

Anna

Det är i intervjuerna tydligt att intervjupersonerna framför allt läser om människor med andra erfarenheter än dem.

På ett bokcirkelmöte ställer bibliotekarien en fråga om huvudpersonens förtroende för samhället och om varför inte socialtjänsten kontaktas när det finns vetskap om att ett barn far illa. Utifrån den frågan pratar studenterna om deras roll som framtida representanter för samhället. Detta samtal övergår i en diskussion om den makt det ger dem i sina yrkesroller att, som en student uttrycker det, ha ”hela staten i ryggen”. Studenterna pratar också om hur en kan bemöta människor som saknar förtroende för samhället (Observation 3).

I bokcirkelsamtalen lyfts normer inom olika yrken och studenterna reflekterar över hur det inom deras yrkesroll hade uppfattats om, som författaren som också är huvudpersonen i boken, lät en ungdom flytta in hos en. Här delar studenterna sina tankar om att göra så och ett par lyfter erfarenheter av att ha upplevt, utifrån att delta i flera kulturer, att vad som ses som okej och hur vi gör ser olika ut i olika kulturer. De lyfter att Sverige är ett individualistiskt samhälle, här är det konstigt att ta in någon annans barn men i andra länder ser normerna annorlunda ut och det är inte konstigt att ta in någon annans barn för kulturen är mer kollektivistisk (Observation 3).

Maja reflekterar över bokcirkeln som förberedande för framtida yrkesroll och berättar ”vi relaterar ju specifikt till vår framtida miljö så det var väl kanske lite förberedande, det blev lite proaktivt att tänka sig in i de situationerna.” (Maja). Hon lyfter även att genom upplägget av bokcirkeln, alltså läsa boken och de efterföljande samtalen resonerar Maja om att det kan vara ”främjande för empati och liksom tänka sig in i folks situationer” (Maja). Hon resonerar sedan om vikten av detta i hennes framtida profession och roll som myndighetsperson.

I läsningen av boken lyfter Lina att hon reflekterat över att boken gett henne en förståelse av individer som har andra upplevelser än hon själv och hon reflekterat över hur hon kan agera i framtida arbetsliv.

ja men om man är van vid att vara i ett visst rum eller i ett socialt sammanhang och inte känner sig hemma där, eller accepterad där ändå, hur ska man då liksom våga ta sig till ett annat rum? Ja men just det här med stadsdelarna, du finns där och du är van vid det. Du vet hur det funkar, du mår inte bra eller trivs kanske inte alltid där men du vet i alla fall vad som förväntas liksom. Sen då att ta dig till andra, kanske bara en annan del av staden känns kanske helt orimligt och svårt. Det tänker jag att det är någonting som man... har man själv inte upplevt det så tänker man liksom inte på det. Och så här vikten av att insatser och aktiviteter och sådant faktiskt sker i alla stadsdelar i och inte bara i centrum för många kommer inte ta sig dit.

Lina

Här går att se att läsningen inte stannar vid en passiv empati utan att Linas läsning får henne att reflektera över hennes egen position och vad hon i sitt framtida arbete har möjlighet att göra med denna reflektion. Utifrån hur jag förstår Bolers (1997) *läsning av vittnesmål* tänker jag att det går att se att den reflektion som Lina gör visar på att hon har en förståelse för hennes maktposition i yrkesrollen. Ett ännu tydligare agerande går att se i Annelie reflektion över att läsningen och samtalet har lett till att hon reflekterat över, och stärkts i sin övertygelse av, vikten av att agera på de orättvisor som finns i samhället.

Vi pratade om, också som jag reflekterade över just i slutet på boken så är det ju så vidrigt med den här pojken som håller på att dö och som det är liksom ingen som tar det på allvar. Det slog väl mig ganska hårt. Att så här, hur kan man inte ta det på allvar när någon säger något sådant? Och kanske vara vaksam på det alltså både för egen del men också kanske för dem runt omkring mig. Att anmäla om jag upplever att någon som är anställd runt omkring mig beter sig illa mot yngre elever, ja, som det är där tänker jag. Att se de här sociala strukturerna i samhället och liksom agera på det och tro på dem som berättar saker för en. Att gå in med en öppenhet och inte vara stängd. Bara för att jag inte har upplevt en sak så betyder det ju inte att det inte är så och att se att det finns många saker som händer runt omkring som inte händer mig.

Annelie

Hon beskriver vikten av tro på andras berättelser och se de sociala strukturerna i samhället. Anna berättar att hon i läsningen reflekterat över, vilket hon också lyft i samtalen, vikten av att gå från samtalet och det psykiska till att också synliggöra det fysiska, som jag uppfattar som materiella förhållanden. Hon fortsätter med att

hon berättar om hennes övertygelse att mötet med människor behöver utgå från en helhet och hon lyfter även att de inte är i pappersarbetet som förändring kan ske.

[...] en sak som jag tycker är väldigt tydlig i boken när man läsa den, det är ju det här att det här att jobba med människor är inte bara psykiskt på något sätt och det här samtalet, det är också ett fysiskt möte. [...] men att man gör någonting annat, att man ger en annan... och det saknas ett helhetsperspektiv. Och jag tänker att det han beskriver, att han är väldigt fysisk när han beskriver sin relation med den här killen men också på något sätt, och det tror jag att jag snackade om på andra mötet, det här att vi inte kommer kunna, det finns ingen människa som kan gå in och rädda varje barn liksom men måste titta på det mer strukturellt och sådär.

Anna

I hennes uttalande ser jag att hon lyfter de strukturella perspektiven men också att hon problematiserar det psykiska stödet, som yrkesverksamma som arbetar med människor kan ge, som otillräckligt för förändring. Hon synliggör alltså den position som yrket har i samhället och därmed sin egen position och beskriver ett agerande som hon tror kan förändra.

Sammanfattningsvis har majoriteten haft med sig perspektivet av sin framtida yrkesroll i läsningen. Hade studenten inte det från början fick den med sig det från samtalen i bokcirkel. För vissa har läsningen och samtalen lett till reflektioner över deras egna ageranden i en framtida yrkesroll.

5.2 Lärosätesbiblioteken och bibliotekarierna

5.2.1 Studenternas användning av lärosätesbiblioteket

Samtliga intervjupersoner beskriver sig som användare av biblioteket och pratar om biblioteket med positivt förstärkande ord. När intervjupersonerna berättar om bibliotekets roll i deras utbildning blir det tydligt att studenterna främst associerar biblioteket med lokalen och bibliotekets bestånd. Flera beskriver att de sitter på biblioteket hela dagar och att studenterna där upplever en bra arbetsmiljö, ”det är en väldigt motivationsfylld miljö för fokus” (Linnéa). Anna berättar att ”Jag tycker om att komma hit och bara sätta sig och kunna läsa och se andra människor som läser, jag tycker det är en jätteskön miljö”. Sanna beskriver biblioteket som ”min arbetsplats”

I och med att jag är här så mycket och det är här jag spenderar nästan all min tid, när jag är hemma så är jag liksom inte student eller det är jag ju, mer det är här jag känner, att det här är min arbetsplats. Jag har kommit hit för att läsa en bok eller skriva något eller jag ska träffa mina gruppmedlemmar i ett grupparbete. Nu är jag här för att göra ett uppdrag och det är att lära mig, och läsa. Jag sitter väldigt sällan på andra ställen på universitetet än här utan det är biblioteket som gäller.

Sanna

Flera uttrycker positiv bild av bibliotek i allmänhet och lyfter att biblioteken har viktiga funktion i samhället. Annelie berättar att "[j]ag tycker det är väldigt viktigt att det finns bibliotek, alltså i övrigt i samhället också. Det är ju den enda platsen du kan gå utan att du behöver konsumera någonting, så, ja men viktigt både för samhället och mig". Hon fortsätter med att säga att hon tänker att denna typ av bokcirkel hade kunnat hållas även på andra bibliotek i Malmö.

jag tycker att det är väldigt passande att det är i Malmö på Malmö universitet och det hade också, med fördel kunnat vara på andra bibliotek i Malmö också. Då hade det blivit andra diskussioner men viktiga diskussioner

Annelie

En student beskriver att denne i tidigare skolgång, på exempelvis gymnasiet inte, använde biblioteket i samma uträkning som hon gör nu.

Så det känns mer som stöd och hjälp nu. Att det här är något jag kan vända mig till om jag behöver hjälp med till exempel en skrivuppgift så kan jag vända mig till biblioteket om jag behöver hjälp med någon bok eller något annat och om jag behöver plugga och så då är det biblioteket jag går till. Det har en mycket större roll i själva pluggandet och i utbildningen också. Jag har vänt mig mycket till biblioteket nu under utbildningen och det har jag aldrig riktigt gjort innan att jag gick och lånade någon bok att läsa hemma sen. Utan nu är det så mycket annat.

Nora

En av studenterna berättar att hon fått bredare bild av biblioteket som plats av att vara med i bokcirkeln. Hon har gått från att se biblioteket som en plats där det främst ska var tyst till att bli en plats där hon kan träffa människor och ha givande samtal.

Jag tänker det här utbytet och de det här samtalet, för mig är det väldigt mycket att här ska jag sitta och läsa och här ska jag sitta och plugga. Det är det som gäller men efter bokcirkeln har jag känt att här kan jag faktiskt träffa människor också. Syftet med vad som är ett bibliotek har blivit bredare. Det kanske får vara lite mer stökigt och det kan få vara okej. Alltså det är inte så att jag går runt och säger till folk men just det här att jag kanske har lagt mindre energi på att folk sitter och pratar

Sanna

Hon beskriver att de stök som tidigare stört henne, kan hon nu se med andra ögon eftersom hon nu upplevt samtalens värde. Här tolkar jag det som att Sanna upplevelse kan tolkas genom Nicolinis (2012, 42) beskrivning av att "the system has an impact on practices and practices have an impact on the system", där jag uppfattar det som att deltagandet i bokcirkeln och samtalen som skedde där har möjliggjort att Sanna uppfattar bibliotekets på ett nytt sätt.

Att bokcirkeln hålls på biblioteket beskriver samtliga intervjupersoner som naturlig och frågan var den annars skulle det vara ställt av flera. Att bokcirkeln hålls på ett bibliotek stämmer överens med deltagarnas bild av vad en bokcirkel är, det ger en bokcirkelkänsla som tillför något till bokcirkeln.

nu när vi satt på biblioteket och det var en bibliotekarie med så kändes det verkligen som en riktig bokcirkel. [...]Man fick verkligen den här bokcirkelkänslan när man satt på biblioteket. Jag tycker det är en bra miljö för just bokcirkel också.

Selma

det är väl passande att vara omringad av böcker för man kommer in i ett annat liksom tankesätt eller mode tycker jag faktiskt, om man jämför med om vi hade varit på [annan universitetsbyggnad] det blir, det händer något annat när man går in på biblioteket skulle jag säga.

Erika

Sanna, Nora och Annelie lyfter att genom att bokcirkeln hölls i bibliotekets lokal ”kändes väl seriöst kanske” (Annelie) och Sanna säger att

det är ju på biblioteket och man ser att folk läser och det blir som mer på riktigt tänker jag nu är vi på den här arenan, det är det här som gäller. Nu har vi läst en bok och nu ska vi diskutera den boken. Jag skärper till mig lite mer på en sådan här plats

Sanna

Jag vet inte, nu när vi satt på biblioteket och det var en bibliotekarie med så kändes det verkligen som en riktig bokcirkel. Men jag tror inte att det hade känts lika seriöst eller lika mycket som en bokcirkel om vi satt på ett café eller någon [...] Man fick verkligen den här bokcirkelkänslan när man satt på biblioteket. Jag tycker det är en bra miljö för just bokcirkel

Nora

Linnéa pratar om att biblioteket erbjuder en plats för lustfyllt lärande och att detta skiljer sig från seminarsalarna och seminarierna som hålls utanför bibliotekets lokaler.

Biblioteket är något jag förknippar med, ja men jag går ju gärna dit och pluggar själv, det är en väldigt motivationsfylld miljö för fokus liksom och sitter jag i ett av de mindre grupprummen som vi gjorde nu, eller nu satt vi ju i ett stort [...] sitter jag ju ofta där och diskuterar saker mer fritt liksom. Så jag har en annan koppling, så att det hålls där innebär det någonting men inte som jag nödvändigtvis tänker på men i hur jag förhåller mig till det tror jag.

Linnéa

Maja lyfter att hon ser bokcirkeln som en aktivitet som skiljer sig från det hon annars uppfattar som biblioteket.

[J]ag upplevde det väl litegrann skilt från den normala biblioteksverksamheten [...] Ja men att vi gick in i rum som man vanligtvis inte är i och att[...] det var visserligen på biblioteket och organiserat av biblioteket men det var ju liksom inte i biblioteksmiljön konkret så som när man studerar på biblioteket. Eller letar böcker på ett bibliotek”.

Maja

Selma berättar också att genom att bokcirkeln var frivillig upplevdes den skilja sig från den akademiska kontexten och att om bokcirkeln varit obligatoriskt så hade den upplevts ”akademiskt, ja men som ett seminarium typ”. Maja lyfter att biblioteket tillgängliggör just *Blir du ledsen om jag dör?* får henne att känna att denna läsning är mer angelägen. Det är mer än en rekommendation, det är materiella

resurser som tas i anspråk för att den här boken ska läsas. Det visar också på ett förtroende för bibliotekets urval.

Och när man får en bok som vi fick i det här fallet för. Så blir det också ett lite särskilt sätt att relatera för då har ju någon...det är ju inte bara en rekommendation utan också att någon har tagit sig an resurserna och gör det tillgängligt för en så du tar man det lite mer.... ja det blir lite mer prioriterat än annan läsning.

Maja

I Majas beskrivning syns *läsningens sociala inramning* Longs (2003). Hon resonerar utifrån att inramningen påverkar vad hon uppfattar som angeläget att läsa.

När intervjupersonerna har berättat om lärosätesbiblioteket blir det tydligt att de främst lyfter platsen och möjligheten att låna böcker. Erika berättar att hon under utbildningen inte haft särskilt mycket kontakt med bibliotekarierna, utan mer sett lokalen som en tillgång men berättar att nu inför att skriva uppsats ska biblioteket ha en:

[G]enomgång för hur man söker litteratur, ja men söker litteratur i olika databaser och så där och då skulle jag säga att de får en ganska viktig roll och det här med nyckelord och hur man går tillväga och sällar ut relevanta vetenskapliga artiklar. Hittills har de väl inte haft en jättestor roll för mig mer än att jag ibland lånat böcker liksom. För även om jag har varit där väldigt mycket och skrivit så har jag inte haft så mycket kontakt med dem som jobbat där. Utan det har mer varit ett stillsamt, ja en bra arbetsmiljö.

Erika

Att biblioteket erbjuder stöd i informationssökning lyfts även av Lina, en student som är i slutet av sin utbildning och som därmed gått delar av utbildningen på distans, i och med Covid-19 pandemin, lyfter att hon fått ta del av sökhjälp ”de skulle visa oss hur man söker och så där. Men då har det liksom varit över skärm och så där”. Flera av studenterna har alltså inte haft särskilt mycket kontakt med bibliotekarierna innan de deltog i bokcirkeln.

Sammanfattningsvis är alla deltagare som intervjuades flitiga användare till biblioteket och fler uttrycker en positiv uppfattning om bibliotekets funktion både i samhället och på universitetet. Biblioteket skapar genom att arrangera bokcirkeln en möjlighet för studenterna att ta del i en ny verksamhet som för flera ser som självklart utifrån deras bild av bibliotek och bokcirkel men som också möjliggör nya möten mellan studenter och bibliotekarier som annars inte ägt rum.

5.2.2 Bibliotekariernas roll i bokcirkeln

Under det förberedande mötet för bibliotekarierna tydliggör den bibliotekarie som har en samordnande roll att bokcirkeln inte är ”litt.-vett i Lund” (Litteraturvetenskap på Lunds universitet), utan att denna bokcirkel har annat fokus. Eftersom jag

inte har intervjuat bibliotekarierna så vet jag inte exakt vad detta innebörden i detta uttalande är. Uttalandet kan dock tolkas som att studenterna inte ska känna sig bedömda och att tanken är att bokcirkeln inte utgår från litteraturvetenskapens fokus på litteraturanalys och den enskilda läsningen (Persson, 2015). Denna tolkning kan även göras med stöd i att de frågor som bibliotekarierna fick med sig som stöd för samtalen. Frågorna består av diskussionsfrågor med fokus på bokens innehåll bland annat i förhållande till samhället och studenternas framtida yrke.

I intervjuerna lyfter flera av intervjupersonerna att de har en bild av bibliotekarien som någon som kan mycket om böcker och har ett stort litteraturintresse ”Jag har alltid sett bibliotekarier, som aa, dom har koll på litteratur och sånt” (Sanna). Sanna berättar även att hon pratat med bibliotekarien för att få bekräftelse på bokcirkelboken är en ”bra bok”.

Jag minns att jag frågade henne om den här boken, den är ju väldigt hajpad men är det bara en luftballong? Och då sa ju hon att den ändå hade också, att den är bra skriven också ovanpå att det är en bra berättelse så är den bra skriven också. Jag har inte läst mycket böcker, eller jag har ju läst böcker med inte så mycket böcker så jag kan säga... eller jag kan ju säga vad jag gillar och vad jag inte gillar så på så sätt tycker jag det var skönt att ha den där experten

Sanna

Här blir det alltså tydligt att deltagaren ser bibliotekarien som en expert på litteratur och Linnéa berättar att hon förväntade sig att bibliotekarien skulle bidra mer än vad den gjorde i boksamtalen. Hon hoppades att i högre uträkning, än vad som skedde få möjlighet att ta del av bibliotekariens reflektioner.

En person som har utbildat sig till bibliotekarie till exempel hade jag då en förhoppning om skulle komma med mer givande reflektioner och analyser och nya perspektiv och det saknade jag nog om man säger så. För jag tänker att det kan finnas mycket att hämta hos studenterna där just för att även som bibliotekarie, det är ju en relativt lång utbildning men med ett helt annat fokus än som min utbildning. Men förhoppningsvis tänker jag att desto större intresse för litteratur och ett par glasögon som jag inte har tillgång till som jag gärna hade fått inblick i om man säger så.

Linnéa

Nora beskriver att det var positivt att bibliotekarien var där då hon uppfattade bibliotekarien som ”lite mer utbildad” och ”mer kunnig än vad vi är” och Maja berättar att hon tror att bibliotekarien ”gav lite djupare litteratursyn”.

Flera av intervjupersonerna lyfter att de uppskattade att bibliotekarierna tog ansvar på träffarna och kunde ”fördjupa samtalet” (Annelie). I de bokcirkelträffar (Observation 3 och 4) jag observerade upplevde jag att bibliotekarien uppmuntrade och speglade vad som sagts och när samtalet stannat upp så flikar denne in en fråga som sätter i gång samtalet igen. Bibliotekarien startar också upp mötena och håller i

formen för träffarna och har koll på tiden. Att det fanns en bibliotekarie med på träffarna beskrivs av Anna och Annelie som ett sätt att kunna slappna av och veta att någon tar ansvar för gruppen och att en själv inte behövde ta det sociala ansvaret.

”Jag tror.. det var ju jätteskönt ju för att... annars så hade man ju behövt mer tid kanske inte för hon lotsade ju snabbt in en på olika frågor och hade förberett och sådär. Och jag tror att om vi inte hade haft en bibliotekarie så hade det tagit väldigt mycket mer tid att etablera oss i gruppen och jag hade kanske gått in och tagit jättestort ansvar, vilket jag inte ville göra, vill göra. Så jag tror att det var rätt så skönt. Det var skönt faktiskt.

Anna

sen var det gött att ha någon som hade lite koll att nu ska vi träffas i den salen och jag kan tänka mig att i grupper som inte var.. vi pratade ju på ganska bra själva men jag kan tänka mig att det var bra stöd för dem som, ja men för dem som det var lite mer trögstartat.

Annelie

Annelie fortsätter med att beskriva att hon upplevde samtalen som fria och att det underlättade att man som deltagare visste ramarna, man fick lyfta det man ville och bibliotekarien ställde några frågor. Sannas beskriver hur bibliotekarien ”var väldigt bra på att snappa upp vad någon hade sagt och sen när samtalet höll på att ebba ut lite så kunde hon knyta an till något som någon sagt tidigare”.

Sammanfattningsvis visar intervjuerna på att studenterna upplevde bibliotekarier-
nas medverkan som trygg och som att underlättade för samtalen. Studenterna för-
väntar sig att bibliotekarien är kunnig om litteratur och att denne ska ha kunskap
som fördjupar samtalet.

6. Diskussion och Slutsatser

Det övergripande syftet med uppsatsen är att bidra till kunskap om lärosätesbibliotekens läsfrämjande arbete i en svensk kontext. Detta görs genom att studera en skönlitterär bokcirkel, Professionsstudenternas bokcirkel, som arrangeras av ett lärosätesbibliotek, Malmö universitetsbibliotek, och deltagande studenter beskriver av att delta i egenskap av studenter på lärosätet. I följande kapitel kommer jag att diskutera studiens resultat tillsammans med tidigare forskning samt presentera svaren på uppsatsens frågeställningar. Jag kommer diskutera vald metod, med fokus på vad som hade kunnat göras annorlunda och hur vald metod påverkat studiens resultat. Avslutningsvis kommer förslag på vidare forskning presenteras.

6.1 Den sociala läsningen

Denna uppsats presenterar en kvalitativ studie som inte fokuserar på det uppenbart mätbara eller kvantifierbara. Den första forskningsfrågan är *Vilka funktioner fyller en bokcirkel på ett lärosätesbibliotek för medverkande studenter?* Genom att fokusera på den *sociala läsningen* förflyttades mitt fokus från att enbart se det som studenterna tar med sig från läsningen till att bredare studera vilka funktioner bokcirkeln fyller för medverkande studenter.

I analysen synliggörs att bokcirkeln skapar möjlighet till samtal och sammanhang som inte annars hade ägt rum och vilken funktion det får för medverkande studenter. Intervjupersonerna beskriver en bredd av upplevelser och erfarenheter av att deltagit i en tvärprofessionell bokcirkel arrangerad på ett lärosätesbibliotek. Bokcirkeln visar sig fylla funktionen av att studenter som annars inte läser skönlitteratur utanför deras utbildning i särskilt hög utsträckning vid detta tillfälle gör det. Det är tydligt att Mau Reads läsfrämjande arbete går i linje med Kulturrådets beskrivning att läsfrämjande även ska riktas mot dem ”som visserligen kan läsa, men som sällan gör det” (Andersson 2015, 11). För vissa av dem är det läsning en ny typ av bok, vilket stämmer med tidigare forskning om vad bokcirklar kan fylla för funktion för studenter (Lackner, Luxmore & Kneedler-Shorten 2023). Funktionen, för nästan samtliga intervjupersoner, är att de fått upp ögonen för social läsning och uttrycker att de vill delta i bokcirkelsammanhang igen.

Stora delar av resultatet stämmer väl med tidigare forskning som rör social läsning i form av bokcirkel i allmänhet och den forskning som finns om bokcirkel och skönlitterär läsning inom en lärosätesbibliotekskontext i synnerhet. Kilham & Griffiths (2017, 46) beskrivning av att samtalen ofta startar i en fråga från bibliotekarien som sedan övergår i att deltagare lyfter personliga och professionella reflektioner kopplade till bokens teman skedde även i denna bokcirkel. Det personliga fick ta mer plats än vad som kanske annars är fallet inom akademien (Bernhardsson & Törnqvist 2022, 283). Studenterna beskriver även att deltagandet i bokcirkeln gav dem en fördjupad förståelse av den lästa boken, vilket går i linje med tidigare forskning om social läsning (Álvarez-Álvarez 2016; Bergman 2018). Det tvärprofessionella möten som uppstår, genom Professionsstudenternas bokcirkel, uttrycker studenterna saknas i den undervisning som utgår direkt från utbildningarnas utbildningsplaner. De beskriver att de upplever dessa möten som en givande del i att delta i bokcirkeln vilket stämmer med tidigare forskning om tvärprofessionella bokcirkel på universitet (Haley et al 2019).

Det är tydligt att de personer som jag intervjuade beskriver läsningen som en läsning om ”den andre”, människor som har andra erfarenheter och livsförhållanden än de själva. Majoriteten beskriver att de fått nya perspektiv, en verklig berättelse på det som utbildningen gett dem genom kurslitteraturen. Se som studerat längre på sina utbildningar reflekterade i större utsträckning över sig själva i förhållande till samhället. Det kan vara ett sammanträffande men det kan också visa på att studenterna under sina år som studenter på medverkande utbildningar har utvecklat förmågor som gör att de kan reflektera på ett annat sätt än de som inte studerat lika länge. Att få syn på den utvecklingen är en funktion som flera intervjupersoner berättar att de reflekterat över under bokcirkeln, de som är i slutet av sin utbildning beskriver i intervjuerna att de genom att lyssna på dem som studerat kortare ser vad de själva fått med sig.

Tidigare forskning om bokcirkel på lärosätesbibliotek argumenterar för att deltagande i en bokcirkel kan ge studenterna möjlighet att utveckla förmågor kopplat till social rättvisa (social justice literacy) (Mansoor, Arshad & Haroon Usmani 2023; Bull & Jacobsen Kiciman 2019). Bokcirkeln ger studenterna möjlighet att reflektera över samhällets strukturer och deras egen position, som yrkesverksamma i samhället och vilken makt det ger dem. Studenterna reflekterar över sig själva och vilken typ av agerande som krävs för att motverka de sociala orättvisor som diskuterats i boken och under boksamtalen. Hos flera av studenterna stannar inte reflektionerna vid en *passiv empati* utan rör sig genom *läsning av vittnesmål* mot en *semiotics of*

empathy där de placerar sig själva i samhällets strukturer. I både boksamtal och intervjuer visar deltagarna på självreflektion. Valet av bok spelar antagligen roll i förhållande till vilken typ av reflektioner som bli möjliga, Att det är en bokcirkel för professionsstudenter, där studenterna läser en verklighetsbaserad berättelse, och de frågor som bibliotekarierna ställde under boksamtalen har betydelse för vilka reflektioner som studenterna gör. Hur lärosätesbiblioteket väljer att utforma sitt läsfrämjande arbete spelar därmed en roll för vilka funktioner som de medverkande studenterna uttrycker att bokcirkeln representerar.

6.2 Lärosätesbiblioteket som infrastruktur för läsning och möten

Den andra forskningsfrågan är *Vilken roll får lärosätesbiblioteket för studenterna som genomför bokcirkeln?* I intervjuerna med medverkande studenter framkommer att biblioteket förflyttats från en plats för tyst läsning på egen hand till en plats för givande samtal. Detta lyfts även i Fajardo (2010) forskning om bokcirklar på lärosätesbibliotek. Där hon pekar på att bokcirklar kan innebära att biblioteken rör sig från en plats där man hyschar varandra till att i stället bli en plats för gemenskap och där litteratur diskuteras. Uppsatsen resultat visar att genom bokcirkeln blir lärosätesbibliotekets en plats som skapar sammanhang och möjliggör lärande, vilket tidigare forskning argumenterat för är en nödvändig utveckling för lärosätesbibliotek i dagens samhälle (Bates och Delaney 2015, 32).

Lärosätesbiblioteket skapar en bokcirkel som för studenterna fyller funktioner som de uttrycker att de saknat i deras respektive utbildning. Bokcirkeln skapar möjlighet för dem att läsa en bok som studenterna beskriver som ärlig och inte lika inlindad som kurslitteraturen. Bokcirkeln fungerar som en mötesplats för studenter som annars inte har en naturlig mötesplats. Detta pekar på hur biblioteket, både som rum och resurs, genom arrangemang som bokcirkeln, skapar mötesplatser och blir en del i den social infrastrukturen som biblioteken kan fungera som en del i (Klinenberg 2018).

De två studenter som uttrycker en nervositet inför att delta i bokcirkeln är i början av sin utbildning. I deras uttalandet om att ha deltagit i bokcirkeln kan en känsla av att få ha en plats i ett socialt sammanhang, i den akademiska miljön, och att de hör hemma där läsas in. I beskrivningarna av studenternas upplevelse av att delta i Professionsbokcirkeln går att se att lärosätesbiblioteket, genom bokcirkeln skapat en välkomnande miljö som kan hjälpa dessa studenter framåt och att uppleva ”känslan av tillhörighet” (O’Keefe 2013; Staaf 2023, 27). Att bokcirklar på lärosätesbibliotek

kan fungera inkluderande lyfts även i tidigare forskning av bland annat Kilham & Griffiths (2017, 46).

Intervjupersonerna berättar att de redan använder bibliotekets resurser. Bokcirkeln lockar alltså inte nya användare till biblioteket. Detta överensstämmer med resultatet i Bull och Jacobsen Kiciman (2021) intervjuer med deltagare i en bokcirkel på ett lärosätesbibliotek. De beskriver också att biblioteket, genom bokcirklar kan blir en plats som skapar gemenskap och stöd (Bull & Jacobsen Kiciman 2021, 10). Det som är nytt för intervjupersonerna är att bokcirkeln erbjuder deltagarna kontakt med bibliotekarierna som i intervjuerna är relativt frånvarande i studenternas beskrivningar av sin användning av biblioteket. Bibliotekarierna leder boksamtalen och de flesta studenter upplever deras medverkande som att den fördjupar samtalen och skapar en form som gör att de själva kan känna sig avslappnade. Genom Professionsbokcirkeln får studenterna interagera med lärosätesbibliotekets bibliotekarier på ett sätt som är nytt för studenterna.

6.3 Slutsatser och vidare forskning

Bokcirkeln skapar möten med litteratur och genom det också möten med andra studenter i de samtal som följer. Bibliotekets och bibliotekariernas roll är att facilitera att dessa möten – både med boken och med de andra studenterna – kommer till stånd.

Förutsättningarna ser olika ut för lärosätesbibliotek vilket påverkar verksamheterna (Jadefrid & Michnik, 2022, 304). Förutom lagstiftning sätts ramarna för lärosätesbiblioteken av styrdokument (Jadefrid & Michnik, 2022, 306). Dessa faktorer påverkar lärosätesbibliotekens möjligheter att utveckla sitt läsfrämjande arbete. I Malmö universitets strategi som gäller till och med år 2025 går det att anknyta till bokcirkelarna som en del av att uppfylla visionen som berör hela universitetets dvs att "[m]ed stöd i de akademiska värdena ska Malmö universitet genom forskningsbaserad kunskap, kritisk reflektion och handlingskraft, vara en tydlig aktör i samhället – lokalt, nationellt och globalt." (Malmö universitet 2022, 4). Boken som läses har en lokal anknytning, den utspelar sig i Malmö, den bjuder in till kritisk reflektion och bokcirkeln's professionsfokus möjliggör för studenter att reflektera kring sina roller i samhället. Nyfikenheten för att testa nya sätt att ge alla möjlighet att möta kunskap som Malmö universitetsbibliotek utgår från (Malmö universitetsbibliotek 2023) kan vara en bidragande faktor till att Professionsbokcirkeln startade just där.

I intervjuerna framgår att de som deltar i bokcirkeln redan är positivt inställda till läsning och bibliotek. Studenternas positiva grundinställning till biblioteken är antagligen inte representativ för studentpopulationen som helhet. Detta antagande grundar jag i att deltagande studenter, frivilligt, deltagit i en aktivitet, med fokus på läsning skapad av biblioteket. En fråga som jag därför ställer mig är, vilka nådde jag inte i mina intervjuer och varför? Det är troligt att anta att mer skeptiska röster är mer tveksamma till att delta i en bokcirkel på ett lärosätesbibliotek och även att det är mindre troligt att de medverkar i en intervju. Hade en annan metod valts hade en bredare bild av Professionsstudenternas bokcirkel kunnat uppnås. Vad som kommer fram i studien beror på många faktorer. En annan teoretisk utgångspunkt och andra studenter hade gett annat fokus. Denna studie har en relativt bred ansats och tydliga avgränsningar till vilka delar av lärosätesbibliotekets läsfrämjande arbete som har huvudsakligt fokus har inte gjorts. Detta beror på att antalet studier som använder sig av att studera en fallstudie med etnografisk ansats är få och vad jag har kunnat hitta, finns ingen tidigare i en svensk kontext. Därför ville jag ha en explorativ ansats där studien anpassats till vad jag tagit del av genom observationer och intervjuer.

Det behövs mer forskning om läsfrämjande på svenska akademiska bibliotek eftersom det fortfarande finns väldigt få studier. En kandidatuppsats från 2015 utgör den forskning som finns om läsfrämjande av skönlitteratur på lärosätesbibliotek i en svensk kontext (Bakker 2015) fram tills nu. Något jag vill skicka med är att Kungliga bibliotekets statistik (Kungliga biblioteket, u.å.) över vilka statliga lärosätesbibliotek som arrangerar bokcirkel inte stämmer helt med vad biblioteken förmedlar på exempelvis hemsidor. Mer forskning krävs för att kartlägga denna verksamhets omfattning. Utöver detta följer här ett antal förslag på vad jag ser som intressanta, fortsatta forskningsområden.

Studien fokuserar på professionsstudenters deltagande i en bokcirkel med tvärprofessionellt fokus med fokus på dem som studenter. Fokus mot varför denna form av litteraturfrämjande arbete på lärosätesbibliotek fortfarande verkar vara tämligen ovanlig är något som hade varit intressant att studera. Framtida forskning om bokcirkel på lärosätesbibliotek hade med fördel kunnat fokusera på förhållandet mellan lärosätesbiblioteket som institution och förhållandet mellan biblioteksverksamheternas, och därmed även lärosätesbibliotekens arbete för det gemensamma välstånd som historiskt varit utgångspunkt för biblioteksverksamheterna (Hansson 2019). Detta hade kunnat studerats i förhållande till universitetens fokus på ekonomi och det mätbara (Mark 2014).

Denna uppsats behandlar inte att Professionsbokcirkeln avslutades med ett besök av författaren till boken *Blir du ledsen om jag dör?*, Nicolas Lunabba. Eftersom tiden inte medgav att intervjua studenterna efter att de deltagit i författarsamtalet som låg senare på terminen finns den delen inte med i uppsatsen. Denna typ av läsfrämjande med författarbesök som arrangeras av lärosätesbibliotek är en intressant att studera vidare.

Avslutningsvis, den här uppsats använder sig just av ett fall av litteraturfrämjande på ett lärosätesbibliotek och presenterar en del i den forskning som Camargo-Rojas (2024) pekar ut behövs för att utveckla arbetet med läsfrämjande på lärosätesbibliotek. I samma artikel lyfts att lärosätesbiblioteken kan vara med i arbetet med att fokusera på utbildningarna som helhet (Camargo-Rojas, 2024). Det perspektivet upplever jag att denna uppsats synliggör. Jag fokuserar som nämnts inte på utbildningarnas lärandemål utan på att vara student i sin helhet och hur läsfrämjande arbete på lärosätesbibliotek kan fungera som ett komplement till studenternas utbildningar, där exempelvis för lite undervisningstid kan skapa hinder att inkludera alla studenter (Zachariasson 2020). Bokcirkeln ger studenterna möjlighet att ta del av en bok och ett sammanhang som de beskriver ger mer än bara läsning av boken. Att bokcirkeln möjliggör tvärprofessionella möten beskrivs av studenterna som en faktor som lockat dem att delta i den läsfrämjande aktiviteten. Samtalen fördjupar studenternas förståelse av boken, skapar gemenskap mellan läsare och ger en breddad bild av lärosätesbibliotekets funktion.

Käll- och litteraturförteckning

Intervjuer:

1. **Datum:** 2024-03-08, Tid: 49 minuter
2. **Datum:** 2024-03-08, Tid: 34 minuter
3. **Datum:** 2024-03-11, Tid: 24 minuter
4. **Datum:** 2024- 03-11, Tid: 29 minuter
5. **Datum** 2024-03-13, Tid: 48 minuter (Zoom)
6. **Datum** 2024-03-13, Tid: 26 minuter (Zoom)
7. **Datum:** 2024- 03-14, Tid: 40 minuter
8. **Datum:** 2024-03-14, Tid: 37 minuter
9. **Datum:** 2024-03-15, Tid: 22 minuter (Zoom)

Sammanlagd tid: 309 minuter, 5 h och 15 minuter

Observationer:

Observation 1 - Fältanteckningar- Datum: 2024-02-01

Observation 2 - Fältanteckningar- Datum: 2024-02-06

Observation 3 - Fältanteckningar- Datum 2024- 02-16

Observation 4 - Fältanteckningar- Datum 2024-03-07

Sammanlagd tid ca 4 h

Interna dokument:

”Förslag på diskussionsfrågor till Lunabba-bokcirklar”

Litteratur:

Álvarez-Álvarez, C. (2016). Book Clubs: An Ethnographic Study of an Innovative Reading Practice in Spain’, *Studies in Continuing Education*, 38(2), s. 228–242.

Andersson, J. (2015). *Med läsning som mål: Om metoder och forskning på det läsfrämjande området*. Stockholm: Statens kulturråd.

Arthur, N., Collins, S., McMahon, M. & Marshall, C. (2009). Career Practitioners Views of Social Justice and Barriers of Practice. *Canadian Journal of Career Development/Revue canadienne de developpement de carrière*. 8(1), s. 22–31.

- Baker S., Bangeni, B., Burke, R. & Hunma, A. (2019). The invisibility of academic reading as social practice and its implications for equity in higher education: a scoping study, *Higher Education Research & Development*, 38(1), s 142–156.
- Bakker, B. (2015). *Skönlitteratur på akademiska bibliotek- En undersökning om skönlitteraturens funktion och dess förmedling på svenska högskole- och universitetsbibliotek*. Kandidatuppsats i Biblioteks och informationsvetenskap. Högskolan i Borås.
- Bal, P. M. & Veltkamp, M. (2013). How does fiction reading influence empathy? An experimental investigation on the role of emotional transportation. *PloS One*, 8(1), s.1-12.
- Bergman, L. (2018). Läsning som passion och social praktik: Om läspraktiken i en bokcirkel. *Educare*, (1), s. 69–90.
- Bessman Taylor, J. (2012). Producing Meaning Through Interaction – Book Groups and the Social Context of Reading. I Lang, A. (red.), *From codex to hypertext: reading at the turn of the twenty-first century*, University of Massachusetts Press, Amherst s.142–158.
- Bjernhager, L. (2023). Akademisk litteracitet i en ny kunskapsvärld. I Stigmar, M. (red.) *Inkluderande högre utbildning: breddad rekrytering, breddat deltagande och studentaktivt lärande*. Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur. s. 91–111.
- Boler, M. (1997). The Risks of Empathy: Interrogating Multiculturalism's Gaze, *Cultural Studies*, 11(2), s. 253–273.
- Borsgård, G. & Jönsson, M. (2019). *Från litteraturförståelse till literacy [Elektronisk resurs]*. Föreningen för utgivande av Tidskrift för litteraturvetenskap. Tillgänglig på Internet: <http://dx.doi.org/10.54797/tfl.v49i4.655>
- Brookbank, E., Davis, A.-M. and Harlan, L. (2018). Don't Call It a Comeback : Popular Reading Collections in Academic Libraries, *Reference and User Services Quarterly*, 58(1), s. 28–39.
- Bull, A. & Jacobsen Kiciman, J. (2019). Building Multiple Literacies Through Fiction-Based Book Clubs in the Academic Library. *Alki: The Washington Library Association Journal*, 35(2), s. 23–25.

- Bull, A. & Jacobsen Kicimen, J. (2021). Engaging Transfer Students: A Fiction Book Club and the Transfer Experience. In *Transfer Student Success: Academic Library Outreach and Engagement*. American Library Association.
- Burman, L. (2019). *Meningen med ett universitetsbibliotek*. Uppsala: Acta Universitatis Upsalensis.
- Camargo-Rojas, L. (2024). Recreational reading promotion and academic libraries mission. Asystematic review. *Ocnos*, 23(1). s.1–15.
- Chalmers (u.å.). *Bokcirkel – ”Queenie” av Candice Carty-Williams*
<https://www.lib.chalmers.se/kalendarium/bokcirkel-oboc-2/> [2024-01-10]³
- Davidsson, E. & Andersson, N. (2023). I Stigmar, M. (red.) *Inkluderande högre utbildning: breddad rekrytering, breddat deltagande och studentaktivt lärande*. Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur. s. 71-90.
- Davis, K.C. (2008). White Book Clubs and African American Literature: The Promise and Limitations of Cross-Racial Empathy, *Literature Interpretation Theory*, 19:2, s.155-186.
- Dewan, P. (2013). Reading matters in the academic library: taking the lead from public librarians”, *Reference & User Services Quarterly*, 52(4), s. 309-319.
- Dewan, P. (2016). Economic well-being and social justice through pleasure reading, *New Library World*, 117(9/10), s. 557–567.
- Elliott, J. (2007). Academic libraries and extracurricular reading promotion. *Reference & User Services Quarterly*, 46, s. 34–43.
- Engström, L. & Rivano Eckerdal, J. (2024). Bringing on the Social: Infrastructuring Libraries Through Zine-making Workshops, *Journal of Creative Library Practice* [Pre-print].
- Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2022). Intervjuer. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 3 uppl., Stockholm: Liber, s. 56–78.

³ Sidan har uppdaterats

- Fangen, K. (2005). *Deltagande observation*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi.
- Fichtelius, E., Persson, C. & Enarson, E. (2019). Demokratins skattkammare: Förslag till en nationell biblioteksstrategi. (Dnr: 6.7-2015-1181).
- Forslid, T., Helgason, J., Lenemark, C., Ohlsson A. & Steiner, A. (2017). Introduktion. I Forslid, T., Helgason, J., Lenemark, C., Ohlsson A. & Steiner, A. (red.) *Litterära värdepraktiker: aktörer, rum, platser* Göteborg: Makadam. s.9–26.
- Fuller, D. & Rehberg Sedo, D. (2013). *Reading beyond the book: the social practices of contemporary literary culture*. New York: Routledge.
- Fuller, D. & Rehner Sedo, D. (2016). Fun... and Other Reasons for Sharing Reading with Strangers – Mass Reading Evenets and the Possibilites of Pleasure. I Rothbauer, P.M, Skjerdingsstad, K.I, McKechnie, L.E.F & Oterholm, K. (red.). *Plotting the reading experience : theory, practice, politics*. Wilfrid Laurier University press, Walterloo s. 133–147.
- Gascho Rempel, H., & Hamelers, R. (2022). Introduction- Volume 1-Reading in the Disciplines and Reading for Specific Populations. I Hudson-Ward, A., Gascho Rempel, H., & Hamelers, R. (red.). *Teaching Critical Reading Skills: Strategies for Academic Librarians, Vol. 1: Reading in Disciplines and for Specific Populations* [Elektronisk resurs]
- Gunnarsson, J. & Öhlander, M. (2022). Forskningsfrågor-från kunskapsmål till verktyg. I Silow Kallenberg, K., Nystrand von Unge, E. & Wiklund Moreira, L. (red.). *Etnologiskt fältarbete: nya fält och former*. (Upplaga 1). Lund: Studentlitteratur. s.23–46.
- Gustavsson, B. (2017). *Bildningens dynamik: framväxt, dimensioner, mening. Första upplagan* [Göteborg]: Bokförlaget Korpen.
- Göransson, K. (2019). *Etnografi: sjösätt, navigera och ro i land ditt projekt*. Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur.
- Hammar Chiriac, E. & Einarsson, C. (2018). *Gruppobservationer: teori och praktik*. Tredje upplagan Lund: Studentlitteratur.

- Hansson, J. (2019). *Educating librarians in the contemporary university: an essay on iSchools and emancipatory resilience in library and information science*. Sacramento: Library Juice Press.
- Hughes Tidlund, I. & Von Unge, E. (2022). Etik och kvalitativa metoder. I Silow Kallenberg, K., Nystrand von Unge, E. & Wiklund Moreira, L. (red.). *Etnologiskt fältarbete: nya fält och former*. (Upplaga 1). Lund: Studentlitteratur. s. 47–67.
- Jadefrid, M. & Michnik, K. (2022). Lärosätesbibliotek – där utbildning och forskning möts. I Blomgren, R., Michnik, K. & Sundeen, J. (red.) *Biblioteksgeografen: en antologi om biblioteksväsende och biblioteksforskning*. Upplaga 1, Lund: Studentlitteratur.
- Jamal Alghamdi, D. (2022). The impact of using book clubs among female teachers in their professional development in Saudi Arabia, *Cogent Education*, 9(1).
- Johansson, K. (2024). Social läsning i historisk belysning, *Läsfrämjarlyftet* [Preprint].
- Klinenberg, E. (2018). *Palaces for the People how social infrastructure can help fight inequality, polarization, and the decline of civic life*. New York: Crown.
- Kulturrådet (2019). *Handlingsprogram för läsfrämjande 2019- Främja läsning*. Statens Kulturråd. https://www.kulturradet.se/globalassets/start/om-oss/strategier/dokument-strategier/framja_lasning.pdf [2024-05-31]
- Kungliga biblioteket (2022). *SAB-praxis i Libris* <https://metadatabyran.kb.se/klassifikation/sab/sab-praxis> [2023-01-11]
- Kungliga biblioteket (u.å.). *Biblioteksstatistik* <https://bibstat.kb.se/reports> [2024-05-28]
- Lang, A. (2012). Introduction- Transforming Reading. I Lang, A. (red.), *From codex to hypertext: reading at the turn of the twenty-first century*, University of Massachusetts Press, Amherst s. 1–24.
- Libris (u.å.). *Blir du ledsen om jag dör? Nicolas Lunabba - katalogpost* <https://libris.kb.se/bib/6mjnkmmk4rdk9719?vw=full> [2023-01-11]
- Lackner, J., Luxmore, R. & Kneedler-Shorten, X. (2023). Book Clubs As Means of Reducing Library Anxiety, *Journal of New Librarianship*, 8(1). s. 20-40.

- Long, E. (2003). *Book clubs: women and the uses of reading in everyday life*. Chicago, Ill.: Univ. of Chicago Press.
- Long, E. (1993). Textual Interpretation as Collective Action. I Boyarin, Jonathan (red.). *The ethnography of reading*. Berkeley: Univ. of California Press. s. 180–211.
- Luleå tekniska högskola (2023). *LTU läser: röstningen är avslutad*
<https://www.ltu.se/ltu/lib/LTU-laser-rostningen-ar-avslutad-1.225910> [2024-01-10]⁴
- Lunabba, N. (2022). *Blir du ledsen om jag dör?* Första utgåvan Stockholm: Natur & Kultur.
- Malmö universitet (u.å.). *Kultursamverkan* <https://mau.se/samverkan/samverkan-och-externa-relationer/plattformar-natverk-och-projekt/kultursamverkan/> [2024-02-20]⁵
- Malmö universitet (2024). *Mau Reads- bokcirklar för studenter* <https://mau.se/bibliotek/pa-biblioteket/utställningar-och-evenemang/mau-reads/> [2024-04-20]
- Mansoor, F., Arshad, A. & Usmani, M.H. (2023). Nurturing Social Justice at Punjab University Library, *portal: Libraries and the Academy*, 23(2), s. 257–268.
- Mark, E. (2014). *Inledning: Den akademiska bildningens praktiska sidor*. I Mark, E. (red.) *Bildningens praktiker: om de bildande momenten i en akademisk undervisningsprocess*. Göteborg: Makadam.
- McNicol, S. (2016). Introduction. I McNicol, S. (red.) *Critical literacy for information professionals*. London: Facet Publishing.
- McNicol, S. (2016). Renegotiating the place of fiction in libraries through critical literacy. I McNicol, S. (red.) *Critical literacy for information professionals*. London: Facet Publishing.
- Nicholson, H. (2012). How to Be Engaging: Recreational Reading and Readers Advisory in the Academic Library, *Public Services Quarterly*, 8(2), s. 178–186.
- Nicolini, D. (2012). *Practice theory, work, and organization: an introduction*. 1. ed. Oxford: Oxford University Press.

⁴ Sidan har uppdaterats

⁵ Sidan har uppdaterats

- Nussbaum, M. (1995). *Poetic justice: the literary imagination and public life*. Boston: Beacon Press.
- Ohlsson, A. (2017). Läspraktiker och litteraturens sociala värden. I Forslid, T., Helgason, J., Lenemark, C., Ohlsson A. & Steiner, A. (red.) *Litterära värdepraktiker: aktörer, rum, platser* Göteborg: Makadam. s.126–170.
- O’Keeffe, P. (2013). A Sense of Belonging: Improving Student Retention, *College Student Journal*, 47(4), s. 605–613.
- Olsson Dahlquist, L. (2019). *Folkbildning för delaktighet: en studie om bibliotekets demokratiska uppdrag i en digital samtid*. Diss. Lund: Lunds universitet, 2019.
- Peplow, D. (2017). *Talk about books: a study of reading groups*. London: Bloomsbury Academic.
- Persson, M. (2015). Att läsa runtomkring texten. I Jönsson, M & Öhman, A (red.). *Litteratur och läsning: litteraturredaktikens nya möjligheter* Studentlitteratur AB, s. 21–41.
- Regeringskansliet (2022). Strategi för ett starkt biblioteksväsende 2022–2025.
<https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2022/04/strategi-for-ett-starkt-biblioteksvasende>.
- Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2022). Att analysera kvalitativt material. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 3 uppl., Stockholm: Liber, s. 244–260.
- Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2015). *Från stoff till studie: om analysarbete i kvalitativ forskning*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Rosenblatt, L.M. (2002). *Litteraturläsning som utforskning och upptäcktsresa*. Studentlitteratur.
- Rydbeck, K. (2013). Läsargemenskapernas komplexa landskap. Om bokcirkelbegreppet och utvecklingen av svensk bokcirkelverksamhet, med speciellt fokus på folkbibliotekens och studieförbundens cirklar. I Frenander, A. & Nilsson, S. K. (red.) *Libraries, black metal and corporate finance: current research in Nordic Library and Information Science; selected articles* Läsfrämjandelyft för folkbibliotek /

Digiteket och Kulturrådet / 2024 9 from the 40th anniversary conference of the Swedish School of Library and Information Science. Borås: Högskolan i Borås. s. 114–137.

Rydbeck, K. (2016). Reading Groups in Swedish Public Libraries. I Rothbauer, P.M., Skjerdinstad, K.I., McKechnie, L. & Oterholm, Knut. *Plotting the Reading Experience : Theory/Practice/Politics*. Waterloo, Ontario, Canada: Wilfrid Laurier University Press. s. 233–245.

Rydbeck, K. (2017). Att läsa i cirkel: Internationella influenser i folkrörelsernas tidiga bildningsarbete, Läsarnas cirklar. En litteratursociologisk undersökning om socialt läsande och läsargemenskaper i dagens Sverige Konstellationer *Skrifter utgivna av Avdelningen för litteratursociologi vid Litteraturvetenskapliga institutionen i Uppsala*, s. 255–267.

Rydbeck, K., Johnston, J., Pálsdóttir, Á., Khosrowjerdi, M., Vårheim, A., Audunson, R., Rasmussen, CH. & Jochumsen, H. (2022). Social reading and the public sphere in Nordic public libraries: a comparative study, *Information Research*.

SFS 2013:801. *Bibliotekslag*.

SFS 1992:1434. *Högskolelag*.

Shared Reading Skåne (u.å) *Share betyder att dela...Shared Reading betyder helt enkelt att dela en text och få den att växa – tillsammans*. <https://www.sharedreadingskane.se/shared-reading-vad-ar-det> [2024-06-02]

Sievert, K., Fick, A., Adamski, B., Merrill, A. & LeMay, D (2018). Library, Library, Make Me a Match : Impact of Form-Based Readers Advisory on Academic Library Use and Student Leisure Reading', *Reference and User Services Quarterly*, 57(4), s. 254–265.

Staafl, P. (2023). Varför denna bok? I Stigmar, M. (red.) *Inkluderande högre utbildning: breddad rekrytering, breddat deltagande och studentaktivt lärande*. Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur. s. 19-32.

Street, B. V. & Lefstein, A. (2007). *Literacy: an advanced resource book*. London: Routledge.

- Street, B. V. (1995). *Social literacies: critical approaches to literacy development, ethnography, and education*. London: Longman.
- Street, B. V. (2004). Academic Literacies and the “New Orders”: Implications for Research and Practice in Student Writing in Higher Education’, *LATISS: Learning and Teaching in the Social Sciences*, 1(1), s. 9–20.
- Sundström Sjödin, E. (2019). *Where is the critical in literacy?: tracing performances of literature reading, readers and non-readers in educational practice*. Diss. Örebro : Örebro universitet.
- Svensson, P. & Ahrne, G. (2022). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 3 uppl., Stockholm: Liber, s. 24–39.
- Svensson, P. (2022). Teorins roll i kvalitativ forskning. I Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. 3 uppl., Stockholm: Liber, s. 232–243.
- Szempruch, J.N. & Hinds, K.I. (2022). Virtual Book Club: Impactful Library Programming at a Distance through Co-Curricular Collaboration, *Journal of Library & Information Services in Distance Learning*, 16(1), s. 77–89.
- Säljö, R. (2014). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Tattersall Wallin, E., Carlsson, T. & Gunnarsson Lorentzen, D. (2023). Bokläsning bland unga vuxna fortsatt stark trend. I Ulrika Andersson, Patrik Öhberg, Anders Carlander, Johan Martinsson & Nora Theorin (red) *Ovisshetens tid*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet. s. 269–282.
- Thomas, B. (2014). *Vetenskapen och biblioteken: en översikt av Sveriges universitet- och högskolebibliotek*. Stockholm: Svensk biblioteksförening.
- Trint (u.å.). *We know you need to trust us* <https://trint.com/security> [2024-03-15]
- Trint (u.å. b). *A comprehensive guide to our security frameworks and protocols* [2024-04-29] <https://drive.google.com/file/d/1h2Kpx5jxF2TCR1gpLdyCsZM1g0TfomQz/view>

Uppsala universitet – Institutionen för ABM (u.å.). *Läsarnas cirklar. En litteratursociologisk undersökning om socialt läsande och läsargemenskaper i dagens Sverige.*
<https://www.abm.uu.se/forskning/pagaende-forskningsprojekt/bokcirklar/> [2024-04-08]

Wenger, E. (1998). *Communities of practice: learning, meaning, and identity*. Cambridge: Cambridge University Press.

Young, I.M. (2005). Five faces of oppression. I Cudd, A & Andreasen, R (red). *Feminist Theory: A Philosophical Anthology*. Oxford, UK Malden, Massachusetts: Blackwell Publishing. 91–104.

Zachariasson, M. (2020). Kris i högre utbildning. *Kulturella perspektiv-Svensk etnologisk tidskrift*, 29(1–2), s.39–51.

Bilagor

Bilaga 1

Informationsblankett

Hej,

Jag heter Klara Andrén och studerar masterprogrammet i ABM (Arkivvetenskap, Biblioteks- och informationsvetenskap, Museologi) vid Lunds universitet. Där läser jag inriktningen mot Biblioteks- och informationsvetenskap.

Under våren skriver jag mitt examensarbete i form av en masteruppsats med syfte att bidra till kunskap om de akademiska bibliotekens läsfrämjande arbete genom bokcirkel i en svensk kontext och hur dessa kan bidra till studenternas studier på olika sätt.

Min studie bygger på att jag genom att vara med och observera bokcirkeln kan beskriva hur dessa går till och att genom att intervjua ca 10 av er deltagande studenter få en bild av upplevelsen att delta i bokcirkeln på Malmö Universitetsbibliotek.

Dessa intervjuer är tänkta att göras veckorna efter er andra bokcirkel-träff den 7/3. Intervjun beräknas ta ungefär 45 minuter och med din tillåtelse vill jag gärna spela in intervjun. Inspelningen kommer inte att spridas vidare och de som blir intervjuade eller observerade inom ramen för uppsatsen kommer att anonymiseras. Deltagande i undersökningen är frivillig och du har möjlighet att avbryta din medverkan om du så önskar.

Är det så att du kommer vara med i [namn] grupp men inte godkänner att jag sitter med och observerar cirkeln vill jag att du kontaktar [namn] och ber om att få byta till en annan grupp än [namn]. [mailadress] eller [telefonnummer]

Jag är mycket tacksam om du har tid och möjlighet att delta!

Vänliga hälsningar

Klara Andrén

kl8608an-s@student.lu.se

Telefon: [mitt telefonnummer]

Handledare: Sara Kjellberg

Avdelningen för kulturvetenskap, Box 192, 221 00 Lund

E-post: sara.kjellberg@mau.se

Telefon: 040-665 75 84

Bilaga 2

Intervjuguide

Konceptet student i bokcirkel

- Vad studerar du? Vilken termin läser du?
- Kan du berätta om vad du tycker att du har med dig från din utbildning? Vad tänker du på spontant?
- Vad var det som fick dig att vilja delta i bokcirkeln? Vilka förväntningar hade du?
- Har du erfarenhet av att vara med i en bokcirkel eller liknande tidigare? Vad var din känsla inför träffarna - delta i bokcirkeln?
- Vad minns du av samtalen? Hur upplever du samtalen/diskussionerna vid träffarna?
- Hur upplevde du upplägget av träffarna?
- Har medverkan i cirkeln påverkat din upplevelse av boken? I så fall hur?
- Vad tänker du om att bokcirkeln inte är obligatorisk? Hade din syn på bokcirkeln påverkats om den var obligatorisk i utbildningen?
- Är det någon skillnad på upplevelsen av boken när du läste enskilt och sen när ni fick prata i grupp?
- Upplever du att deltagandet i bokcirkeln påverkat dina studier på något sätt?
- Vad tar du med dig av att ha deltagit i bokcirkeln?

Mötet med andra professioner

- Hur upplevde du att träffa studenter från andra professionsutbildningar genom bokcirkeln?
- Har din bild av de andra professionerna påverkats? I så fall hur?
- Tror du att din medverkan i bokcirkeln kommer påverka dig i din framtida profession? I så fall hur?

Läsandet av litteraturen

- Vad minns du av läsningen av *Blir du ledsen om jag dör*? Varför tror du att du minns just det?
- Hur läste du *Blir du ledsen om jag dör*? Finns det någon skillnad på hur du läser böckerna som ingår i din utbildning och boken till bokcirkeln?
- Finns det någon skillnad hur du läser böcker "på din fritid"?
- Hur upplever du att läsa *Blir du ledsen om jag dör* i förhållande till den litteratur som ingår i din utbildning?
- Har läsningen påverkat dina studier? i så fall hur?
- Hur ofta läser du skönlitteratur (litteratur utanför dina studier) i vanliga fall?

- Vad tänker du om att läsa skönlitteratur? Vad tror du att det kan ge dig?

Mötet med det akademiska biblioteket/bibliotekarierna

- Platsen - biblioteket - hur upplevde du att bokcirkeln hölls på biblioteket? Skulle det vara skillnad att vara någon annanstans på universitetet?
- Har du varit på biblioteket förut?
- Vad tänker du är bibliotekets roll i din utbildning?
- Har medverkan i bokcirkeln påverkat din bild av universitetsbiblioteket? I så fall hur?
- Hade du hört om bokcirklar på universitetsbibliotek innan du deltog i bokcirkeln?
- Hur upplevde du att det var en bibliotekarie som var med och ledde bokcirkarna?
- Fanns det något du önskade var annorlunda med träffarna/upplägget?
- Hur upplevde du valet av bok? Har du några tankar om det/den?

Bilaga 3

Samtyckesblankett

Min masteruppsats syfte är att bidra till kunskap om de akademiska bibliotekens läsfrämjande arbete genom bokcirklar i en svensk kontext och hur dessa kan bidra till studenternas studier på olika sätt.

Under arbetet med uppsatsen kommer jag behöva behandla personuppgifter från deltagare. Min behandling av dina personuppgifter bygger på att dina personuppgifter behandlas med ditt samtycke. Du kan när som helst ta tillbaka samtycket och uppgifterna får då inte bevaras eller behandlas vidare utan annan laglig grund. De uppgifter du lämnar kommer framställas på ett sätt så att du inte kan identifieras av utomstående

Med ditt godkännande kommer intervjun ljudinspelas och intervjun kommer även att transkriberas. Inspelningen och transkriberingen kommer att sparas lokalt (ej i moln) och uppgifterna kommer att behandlas på så sätt så att obehöriga inte kan få tag på dem under tiden då examensarbetet skrivs varefter de raderas när uppsatsen blivit godkänd.

Du kan ta del av det som registrerats om dig eller ha synpunkter på behandlingen eller de uppgifter som samlats in genom att kontakta mig.

Klara Andrén

kl8608an-s@student.lu.se

Telefon: [mitt telefonnummer]